

РОЗДІЛ 3: ОПЕРАЦІЇ З ПРОДУКТАМИ І НЕВИРОБЛЕНИМИ АКТИВАМИ

ОПЕРАЦІЇ З ПРОДУКТАМИ В ЦІЛОМУ

3.01 Визначення: Продуктами є всі товари та послуги, які створюються в межах виробництва. Виробництво визначається в параграфі 3.07.

3.02 В ESA розрізняються такі основні категорії операцій з продуктами:

Категорії операцій	Код
Випуск	P.1
Проміжне споживання	P.2
Витрати на кінцеве споживання	P.3
Фактичне кінцеве споживання	P.4
Нагромадження основного капіталу	P.5
Експорт товарів та послуг	P.6
Імпорт товарів та послуг	P.7

3.03 Операції з продуктами записуються у таких рахунках:

- a) В рахунку товарів та послуг випуск та імпорт відображаються як ресурси, а інші операції з продуктами реєструються як використання;
- b) В рахунку виробництва випуск відображається як ресурс, а проміжне споживання відображається як використання; валова додана вартість є балансуючою статтею цих двох операцій з продуктами.
- c) При використанні рахунку чистого доходу витрати на кінцеве споживання відображаються як використання;
- d) При використанні рахунку скоригованого чистого доходу фактичне кінцеве споживання відображається як використання;
- e) У рахунку капітальних активів валове нагромадження капіталу реєструється як використання (зміна нефінансових активів);
- f) У зовнішньому рахунку товарів і послуг імпорт товарів і послуг відображається як ресурс, а експорт товарів і послуг фіксується як використання.

Багато основних балансуючих статей в рахунках, таких як додана вартість, валовий внутрішній продукт, національний дохід і чистий дохід визначаються в термінах операцій з продуктами. Визначення операцій з продуктами визначає ці балансуючі статті.

- 3.04 У таблиці «Ресурси» випуск та імпорт записуються як ресурси. У таблиці «Використання» проміжне споживання, валове нагромадження капіталу, витрати на кінцеве споживання та експорт реєструються як використання. У симетричній таблиці «Витрати-Випуск» випуск та імпорт відображаються як ресурси, а інші операції з продуктами як використання.
- 3.05 Ресурси продуктів вимірюються в базових цінах (див. параграф 3.48.). Використання продуктів вимірюються за цінами покупця (див. параграф 3.06.). Для деяких типів ресурсів і використань, наприклад, для імпорту та експорту товарів, застосовуються більш специфічні принципи оцінки.

3.06 Визначення:

Ціна покупця – це ціна, яку покупець платить за продукти. Ціна покупця включає:

- a) Податки за вирахуванням дотацій на продукти (але не включаючи податки, які підлягають відрахуванню, такі як ПДВ на продукти);
- b) Транспортні витрати, що окремо оплачуються покупцем, щоб отримати доставку в належний час у належному місці;
- c) Вирахування на будь-які оптові або міжсезонні знижки від стандартних цін або зборів;

Ціна покупця не включає:

- d) Відсотки або плата за послуги, додані за умовами кредиту;
- e) Додаткові витрати, понесені в результаті несвоєчасної оплати, де несвоєчасна оплата означає несплату в термін, встановлений на момент здійснення покупки.

Якщо час використання не співпадає з моментом покупки, вносяться коригування вартості, щоб врахувати зміни цін у зв'язку з втратою часу (способом, подібним до зміни цін запасів). Такі модифікації важливі, якщо ціни на продукти, що розглядаються, істотно змінилися протягом року.

ВИРОБНИЦТВО І ВИПУСК

3.07 Визначення:

Виробництво є діяльність, здійснювана під контролем, відповідальністю і управлінням інституційної одиниці, яка використовує витрати праці, капіталу, товарів і послуг для створення випуску товарів і послуг.

Виробництво не поширюється на природні процеси, що відбуваються без будь-якої участі або управління людини, такі як некероване зростання рибних запасів у міжнародних водах, але розведення риби дійсно є виробництвом.

3.08 Виробництво включає:

- a) Виробництво всіх індивідуальних чи колективних товарів і послуг, які поставляються одиницям, відмінним від їх виробників;
- b) Власне виробництво всіх товарів, які зберігаються їх виробниками для власного кінцевого споживання або валового нагромадження основного капіталу. Прикладами власного виробництва для валового нагромадження основного капіталу є створення основних активів, таке як будівництво, розробка програмного забезпечення і розвідка корисних копалин для власного валового нагромадження основного капіталу. Поняття валового нагромадження основного капіталу описується в параграфах 3.100. – 3.127.

Власне виробництво товарів домогосподарствами в основному стосується:

- (1) будівництва житла власними силами;
 - (2) виробництва та заготівлі сільськогосподарської продукції;
 - (3) переробки сільськогосподарських продуктів, такої як виробництво борошна шляхом помелу, консервування плодів шляхом висушування та пакування в пляшки; виробництво молочних продуктів, таких як вершкове масло і сир, а також виробництво пива, вина і міцних напоїв;
 - (4) виробництва інших первинних продуктів, як то видобуток солі, різання торфу і доставка води;
 - (5) інші види переробки, як ткацтво, гончарство та виготовлення меблів.
- c) Власне виробництво господарчих послуг власниками житла;
 - d) Домашні та особисті послуги, надані найманим домашнім персоналом;
 - e) Добровольча діяльність, результатом якої є товари. Прикладами такої діяльності є будівництво житла, храму чи іншої будівлі. Добровольча діяльність, результатом якої не є товари, наприклад, догляд та прибирання без оплати не включається.

Види діяльності, наведені вище в пунктах від а) до е), включаються до виробництва незалежно від факту їхньої нелегальності або незареєстрованості в податкових, статистичних органах, органах соціального забезпечення та інших державних органах.

Власне виробництво товарів домашніми господарствами реєструється, коли даний вид виробництва є значним, тобто коли воно кількісно важливе у відношенні до загального обсягу ресурсів цього товару в країні.

До ESA включені тільки такі види власного виробництва товарів домашніми господарствами, як будівництво житла, а також виробництво, заготівля та переробка сільськогосподарської продукції.

3.09 Виробництво не включає виробництво домашніх та особистих послуг, що виробляються і споживаються в межах одного домашнього господарства. Наймання оплачуваного домашнього персоналу і об'єктів житла, які займають власники, є винятками. Прикладами побутових послуг, які не включаються, є такі:

- a) Прибирання, оформлення та обслуговування житла, якщо ця діяльність також є звичайною для орендарів;
- b) чищення, обслуговування та ремонт побутових товарів тривалого використання;
- c) приготування та подання їжі;
- d) догляд, виховання та навчання дітей;
- e) догляд за хворими, інвалідами або людьми похилого віку, а також перевезення членів домашнього господарства або їх товарів.
- f)

Основні, другорядні та допоміжні види діяльності

3.10 Визначення:

Основним видом діяльності місцевої одиниці виду діяльності (LKAU) є діяльність, де додана вартість від такої діяльності переважає додану вартість від будь-якої іншої діяльності, здійснюваної в рамках однієї одиниці. Класифікація основних видів діяльності визначається на підставі NACE ред. 2, спочатку на найвищому рівні класифікації, а потім на більш детальних рівнях.

Визначення:

3.11 Другорядним видом діяльності є діяльність, що здійснюється в рамках однієї LKAU на додаток до основної діяльності. Випуск від другорядної діяльності є вторинним продуктом.

Визначення:

3.12 Допоміжним видом діяльності є діяльність, випуск від якої призначений для використання всередині підприємства.

Допоміжним видом діяльності є допоміжна діяльність, здійснювана в межах одного підприємства для того, щоб здійснювати основні або другорядні види діяльності ЛКАУ. Усі ресурси, споживані допоміжним видом діяльності – матеріали, праця, споживання основного капіталу тощо – розглядаються як ресурси основного або другорядного виду діяльності, які він підтримує;

Приклади другорядних видів діяльності:

- a) Постачання;
- b) Збут;
- c) Маркетинг;
- d) Облік;
- e) Обробка даних;
- f) Перевезення;
- g) Складування;
- h) Поточний ремонт;
- i) Прибирання;
- j) Охоронні послуги.

Підприємства мають можливість вибору між самостійним здійсненням допоміжних видів діяльності або придбанням такого роду послуг на ринку у спеціалізованих постачальників.

Нагромадження капіталу за власний рахунок не є допоміжним видом діяльності.

- 3.13 Допоміжні види діяльності не ізольовані, так щоб сформувати інші об'єкти, і не відокремлені від основних або другорядних видів діяльності чи об'єктів, які вони обслуговують. Відповідно, допоміжні види діяльності повинні бути інтегровані з ЛКАУ, які вони обслуговують.

Допоміжні види діяльності можуть здійснюватися в окремих місцях, розташованих в іншому регіоні, ніж ЛКАУ, які вони обслуговують. Точне дотримання вищезазначеного правила щодо географічного місцезнаходження допоміжних видів діяльності може призвести до недооцінки загальних показників в регіонах, де зосереджені допоміжні види діяльності. Тому, згідно з принципом постійного місцезнаходження, вони повинні бути віднесені до регіону, де знаходяться допоміжні види діяльності; вони залишаються в тій же галузі, що і ЛКАУ, які вони обслуговують.

Випуск (P.1)

3.14 Визначення:

Випуск – це загальний обсяг продуктів, створених протягом звітного періоду.

Прикладами випуску можуть бути:

- a) Товари та послуги, які одна LKAU надає іншій LKAU, що належить до тієї ж інституційної одиниці;
- b) Товари, які вироблені LKAU і залишаються в запасах на кінець періоду, коли вони були вироблені, незалежно від їх подальшого використання. Товари та послуги, вироблені та спожиті в межах одного звітного періоду і в межах однієї LKAU, не ідентифікуються окремо. Вони не реєструються як частина випуску або проміжного споживання цієї LKAU.

3.15 Якщо інституційна одиниця складається більш ніж з одного LKAU, випуск інституційної одиниці є сумою випусків її компонентів (LKAU), в тому числі випусків, що поставлені між цими компонентами.

3.16 В ESA розрізняється три типи випуску:

- a) ринковий випуск (P.11);
- b) випуск, вироблений для власного кінцевого використання (P.12);
- c) неринковий випуск (P.13).

Це розрізнення розповсюджується також на LKAU та інституційні одиниці:

- a) ринкові виробники;
- b) виробники для власного кінцевого використання;
- c) неринкові виробники.

Різниця між цими категоріями є основоположною в силу таких міркувань:

- a) Це впливає на оцінку випуску і пов'язаних з ним понять, таких як додана вартість, валовий внутрішній продукт та витрати на кінцеве споживання державного управління і некомерційних установ, які, обслуговують домашні господарства (НУОДГ);
- b) Це впливає на класифікацію інституційних одиниць за секторами економіки, наприклад, у розрізненні, які одиниці входять до сектору державного управління, а які ні.

Ця різниця визначає принципи оцінки, які повинні застосовуватися до випуску. Ринковий випуск та випуск, вироблений для власного кінцевого використання, оцінюються в базових цінах. Загальний випуск неринкових виробників оцінюється шляхом підсумовування виробничих витрат. Випуск інституційної одиниці оцінюється як сума випусків її LKAU і, отже, також залежить від різниці між ринковим, для власного кінцевого використання і неринковим випуском.

Це розрізнення також використовується для класифікації інституційних одиниць за секторами. Неринкові виробники належать до секторів державного управління або НУОДГ.

Відмінності визначаються зверху вниз, тобто спочатку відмінність встановлюється для інституційних одиниць, потім для LKAU, а потім для їх випуску.

На рівні продукту випуск поділяється на ринковий, для власного кінцевого використання і неринковий випуск, у відповідності до характеристик інституційної одиниці та LKAU, які створюють цей випуск.

3.17 Визначення:

Ринковий випуск складається з продукції, яка розміщена на ринку або призначена для розміщення на ринку.

3.18 Ринковий випуск включає:

- a) продукти, реалізовані за економічно достовірними цінами;
- b) продукти, обмінені по бартеру;
- c) продукти, використані для натуральної оплати (у тому числі оплата праці робітників у натуральній формі та змішаний дохід в натуральній формі);
- d) продукти, які поставлені однією LKAU до іншої в межах однієї інституційної одиниці для використання в якості проміжних витрат або для кінцевого використання;
- e) продукти, додані до запасів готової продукції та незавершеного виробництва, призначені для одного або іншого з вищезазначених використань (у тому числі природний розвиток тварин і рослин та незавершені споруди, покупців яких невідомий).

3.19 Визначення:

Економічно достовірні ціни це ціни, що істотно впливають на кількість продуктів, які виробники бажають поставляти, і на кількість продуктів, які покупці хочуть придбати. Такі ціни є наслідком виконання обох умов:

- a) Виробник має стимул для регулювання пропозиції або з метою отримання прибутку в довгостроковій перспективі, або, як мінімум, для покриття капітальних та інших витрат, а також
- b) Споживачі мають свободу купувати або не купувати і зробити вибір на основі визначеної ціни.

Економічно невиправдані ціни призначаються скоріше для того, щоб підвищити деякі доходи або досягти деякого зниження надлишкового попиту, що може статися, коли послуги надаються абсолютно безкоштовно.

Економічно достовірною ціною продукту визначається по відношенню до інституційної одиниці та LKAU, яка створила випуск. Наприклад, весь випуск неакціонерних підприємств, що належать домашнім господарствам, продається іншим інституційним одиницям за економічно достовірними цінами, тобто повинен розглядатися як ринковий випуск. До випуску інших інституційних одиниць застосовується додатковий кількісний критерій співвідношення виробничих витрат та продажів – разом з вищезгаданими якісними критеріями – щоб вирішити, чи за економічно достовірними цінами продається випуск.

3.20 Визначення:

Продукти, вироблені для власного кінцевого використання, складаються з товарів або послуг, які утримуються для власного кінцевого споживання або нагромадження капіталу однієї і тієї ж інституційної одиниці.

3.21 Продукти, утримані для власного кінцевого споживання, можуть бути вироблені тільки сектором домашніх господарств. Приклади продуктів, утриманих для власного кінцевого споживання, включають:

- a) Сільськогосподарські продукти, утримувані фермерами;
- b) Господарські послуги, вироблені власниками житла;
- c) Господарські послуги, вироблені найманим персоналом.

3.22 Продукти, що використовуються для нагромадження власного капіталу, можуть вироблятися будь-яким сектором. Прикладами таких продуктів є:

- a) Устаткування, вироблене машинобудівними підприємствами;
- b) Житлові приміщення або прибудови, створені домашніми господарствами;
- c) Будівництво за власний рахунок, у тому числі комунальне будівництво, що провадиться групами домашніх господарств.
- d) Програмне забезпечення за власний рахунок;
- e) Дослідження та розробки за власний рахунок. Витрати на дослідження і розробки повинні реєструватися як нагромадження основного капіталу тільки тоді, коли досягнуто досить високого рівня надійності і порівнянності оцінок в країнах-членах ЄС.

- 3.23 Визначення: Неринковий випуск – це випуск, який надається іншим одиницям безкоштовно або за економічно невиправданими цінами.

Неринковий випуск (P.13) підрозділяється на дві статті: «Платежі за неринковий випуск» (P.131), який складається з різних зборів і витрат, і «Неринковий випуск, інше» (P.132), що є випуском, який надається безкоштовно.

Неринковий випуск здійснюється з таких причин:

- а) Технічно неможливо, щоб люди платили за колективні послуги, тому що споживання цих послуг не можна контролювати і керувати ним. Виробництво колективних послуг організують державні одиниці, і воно фінансується з інших фондів, ніж надходження від продажів, а саме з податкових або інших доходів уряду.
- б) Державні одиниці і НУОДГ також можуть виробляти і поставляти окремим домашнім господарствам товари або послуги, за які вони могли б стягувати плату, але не роблять цього з міркувань соціальної або економічної політики. Прикладами є надання освітніх та медичних послуг безкоштовно або за цінами, що не є економічно виправданими.

3.2 Визначення:

3.243.3.24. Ринковими виробниками є LKAU або інституційні одиниці, основною частиною випуску яких є ринковий випуск.

Якщо Якщо Якщо LKAU або інституційна одиниця є ринковим виробником, виробником її основною продукцією за визначенням є ринковий випуск, оскільки значення поняття ринкового випуску встановлюється після застосування розрізнення між ринковим, для власного кінцевого використання і неринковим випуском до LKAU та інституційної одиниці, які створили цей випуск.

3.243.2522433.25. Визначення:

Виробники дВиробники для власного кінцевого використання – це LKAU або інституційні інституційні одиниці, основна частина випуску яких призначена для власного кінцевого використання всередині однієї інституційної одиниці.

3.26 Неринкові виробники - це LKAU або інституційні одиниці, чия більша частка випуску надається безоплатно або за економічно невиправданими цінами.

Інституційні одиниці: відмінності між ринковими, для власного кінцевого використання і неринковими

3.27 Для інституційних одиниць, як виробників, відмінності між ринковими, для власного кінцевого споживання і неринковими представлені в Таблиці 3.1. Показана також класифікація за секторами.

Таблиця 3.1 Відмінність між ринковими виробниками, виробниками для власного кінцевого використання і неринковими виробниками для інституційних одиниць

Тип інституційної одиниці		Класифікація		
Приватна чи державна?	НКО чи ні?	Ринковий виробник?	Тип виробника	Сектор(и)
1. Приватні виробники	1.1		1.1	= Домогосподарства
1.1 Некорпоративні підприємства у власності домогосподарств (за винятком квазі-корпоративних підприємств у власності домогосподарств)			Ринковий або для власного кінцевого використання	
1.2 Інші приватні виробники (включаючи квазі-корпоративні підприємства у власності домогосподарств)	1.2.1 Приватні NPI	1.2.1.1 Так	1.2.1.1	= Корпорації Ринковий
		1.2.1.2	1.2.1.2	= НУОДГ

	Ні	Неринковий	
	1.2.2 Інші приватні виробники не НКО	1.2.2 = Ринковий	Корпорації
2. Державні виробники	2.1 Так	2.1 = Ринковий	Корпорації
	2.2 Ні	2.2 Не- ринковий	= Центр. Уряд

- 3.28 Таблиця 3.1 показує, що для того, щоб визначити, чи повинна інституційна одиниця бути класифікована як ринковий виробник, виробник для власного кінцевого використання або неринковий виробник, послідовно застосовується декілька відмінностей. Перша відмінність – між приватними і державними виробниками. Державний виробник є виробником, який контролюється центральним урядом, і цей контроль визначений у параграфі 2.26.
- 3.29 Як видно з Таблиці 3.1, приватних виробників можна знайти у всіх основних секторах за винятком сектору центрального уряду. Навпаки, державні виробники присутні тільки в секторі нефінансових корпорацій, секторі фінансових корпорацій і секторі центрального уряду.
- 3.30 Специфічною категорією приватних виробників є некорпоративні підприємства, що належать домашнім господарствам. Вони є ринковими виробниками або виробниками для власного кінцевого використання. Останнє має місце у випадку виробництва послуг житла, яке займають власники, і виробництва товарів за власний рахунок. Всі некорпоративні підприємства, що належать домашнім господарствам, належать до сектору домогосподарств крім квазі-корпоративних підприємств, що належать домашнім господарствам. Вони є ринковими виробниками і належать до сектору нефінансових корпорацій і фінансових корпорацій.
- Серед інших приватних виробників розрізняються приватні некомерційні організації та інші приватні виробники.
- 3.31 **Визначення:**
- Приватна некомерційна організація (НКО) визначається як юридична особа або громадська організація, що діє з метою виробництва товарів і послуг, чий статус не дозволяє їм бути джерелом доходу, прибутку або іншої фінансової вигоди для одиниць, що створюють, контролюють або фінансують їх. Коли їх виробнича діяльність утворює прибутки, ці прибутки не можуть бути присвоєні іншими інституційними одиницями.
- Ринковими виробниками є всі інші приватні виробники, які не є НКО. Ринкові виробники належать до секторів нефінансових корпорацій і фінансових корпорацій.
- Приватна НКО належить до секторів нефінансових корпорацій і фінансових корпорацій, якщо вона є ринковим виробником.
- Приватна НКО належить до сектору НУОДГ, якщо вона є неринковим виробником, за винятком випадку, коли вона контролюється урядом. У цьому випадку НКО належить до сектору центрального уряду.
- Проводячи межу між ринковим і неринковим випуском та між ринковими і неринковими виробниками, потрібно користуватися якісними і кількісними критеріями. Якісні критерії «ринковий-неринковий» (див. параграф 3.19 про визначення економічно виправданих цін) спрямовані на оцінку існування ринкових умов і достатньої ринкової поведінки виробника.

Кількісний критерій ринковості доповнює це, надаючи практичні рекомендації, зокрема, для того, щоб вирішувати складні випадки. Відповідно до цього додаткового критерію, продукти, продані за економічно виправданими цінами, повинні покривати принаймні більшість виробничих витрат за рахунок продажів. Так само і ринковий виробник повинен покривати принаймні більшість своїх виробничих витрат за допомогою продажів.

3.33 За умови застосування цього додаткового критерію ринковості продажі та виробничі витрати визначаються так:

- a) продажі означають продажі без урахування податків на продукти, але включаючи всі платежі центрального уряду або організацій Європейського Союзу, надані виробнику будь-якого виду даного типу діяльності, тобто включаються, всі платежі, пов'язані з обсягом чи вартістю виробництва, але виключаються виплати для покриття загального дефіциту і погашення заборгованості.

Це визначення продажів відповідає визначенню випуску в базових цінах за винятком того, що:

- (1) випуск в базових цінах визначається тільки після того, як було визначено, чи є випуск ринковим або неринковим: продажі використовуються тільки при оцінці ринкового випуску; неринковий випуск оцінюється за витратами;
 - (2) Платежі центрального уряду для покриття загального дефіциту державних корпорацій і квазі-корпорацій є частиною інших дотацій на продукти, як визначено у параграфі 4.35.с. Як наслідок, ринковий випуск в базових цінах включає виплати, зроблені центральним урядом для покриття загального дефіциту.
- b) продажі не включають інші джерела доходу, такі як прибутки від володіння активами (хоча вони могли б бути звичайною і очікуваною частиною доходів від бізнесу), інвестиційні субсидії, інші капітальні трансферти (наприклад, погашення боргу) та придбання цінних паперів;
 - c) в рамках цього критерію виробничі витрати дорівнюють сумі проміжного споживання, оплати праці, споживання основного капіталу, інших податків на виробництво плюс відсотки на капітал. За цим критерієм інші дотації на виробництво не віднімаються. Для забезпечення узгодженості концепцій продажів і виробничих витрат при застосуванні кількісного критерію ринковості, витрати на виробництво повинні виключати всі витрати, понесені для власного накопичення капіталу. Для простоти, відсотки на капітал можна приблизно відобразити через фактичні виплати чистих відсотків. Однак для виробників фінансових послуг нарахування відсотків прийнятне, тобто робиться коригування на послуги фінансового посередництва, вимірювані непрямим шляхом (FISIM) (D41).

Кількісний критерій ринковості застосовується шляхом розгляду деякого діапазону років. Незначні коливання в розмірах продажів з року в рік не вимагають рекласифікації інституційних одиниць (та їх LKAU і випуску).

- 3.34. До речі, продажі можуть складатися з різних елементів. Наприклад, у випадку медичних послуг, що надаються лікарнею, продажі можуть бути такими:
- a) закупівлі роботодавців, які повинні відображатися як дохід у натуральній формі, що сплачується їх працівникам, і як витрати на кінцеве споживання цих працівників;
 - b) закупівлі приватних страхових компаній;
 - c) закупівлі фондів соціального забезпечення і центрального уряду, які повинні бути класифіковані як соціальна допомога в натуральній формі\$
 - d) закупівлі домашніх господарств без відшкодування (витрати на кінцеве споживання).

Тільки інші дотації, отримані на виробництво та подарунки (наприклад, від благодійних організацій), не розглядаються як продажі.

Аналогічно, в якості ілюстративного прикладу, продаж транспортних послуг підприємством може відповідати проміжному споживанню виробників, доходам в натуральній формі, наданим роботодавцями, соціальній допомозі в натуральній формі, наданій урядом, і закупівлям домашніх господарств без відшкодування.

- 3.35. Приватні некомерційні організації, що обслуговують підприємства, являють собою особливий випадок. Вони, як правило, фінансуються за рахунок внесків або пожертвувань від групи зацікавлених підприємств. Пожертвування розглядаються не як операції, а як виплати за надані послуги, тобто, як продажі. Ці НКО є, отже, ринковими виробниками і належать до секторів нефінансових корпорацій і фінансових корпорацій.
- 3.36. При застосуванні критерію порівняння продажів і виробничих витрат приватних чи державних НКО, включення до продажів усіх виплат, пов'язаних з обсягом виробництва, може ввести в оману в деяких специфічних випадках. Для ілюстрації можна застосувати його до фінансування приватних і державних шкіл. Платежі з боку державних органів можуть бути пов'язані з кількістю учнів, але також бувають предметом переговорів із центральним урядом. У такому випадку ці платежі не враховуються як продажі, хоча вони можуть мати прямий зв'язок з вимірюванням обсягу виробництва, таким, як кількість учнів. Це означає, що школа, котра в основному фінансується шляхом таких виплат, є неринковим виробником.
- 3.37. Державні виробники можуть бути ринковими або неринковими виробниками. Ринкові виробники класифікуються в секторі нефінансових і фінансових корпорацій. Якщо інституційна одиниця є неринковим виробником, вона класифікується в секторі центрального уряду.
- 3.38. LKAU як ринкові виробники і в якості виробників для власного кінцевого використання не можуть поставляти неринковий випуск. Їх випуск, таким чином, може враховуватися тільки як ринковий випуск або випуск для власного кінцевого використання і оцінюватися відповідно (див. параграфи 3.46. - 3.52).

- 3.39. LKAU як неринкові виробники можуть поставляти в якості другорядного випуску ринковий випуск і випуск для власного кінцевого використання. Випуск для власного кінцевого використання складається з накопичення капіталу за власний рахунок. Виникнення ринкового випуску в принципі повинне визначатися шляхом застосування якісних і кількісних критерії ринковості до окремих продуктів. Такий другорядний ринковий випуск неринкових виробників може бути у випадку, наприклад, коли державні лікарні стягують плату за економічно виправданими цінами за деякі з своїх послуг.
- 3.40. Іншими прикладами є продажі репродукцій державними музеями та продажі прогнозів погоди метеорологічними інститутами.
- 3.41. Неринкові виробники також можуть мати доходи від продажу їх неринкового випуску за економічно невиправданими цінами, наприклад, доходи музею від вхідних квитків. Ці доходи відносяться до неринкового випуску. Однак, якщо обидва види доходів (доходи від продажу квитків і доходи від продажу плакатів і карток) важко розрізнити, всі вони можуть розглядатися або як доходи ринкового випуску або неринкового випуску. Вибір між цими двома альтернативними способами відображення має залежати від передбачуваної відносної значущості обох видів доходів (від продажу квитків в порівнянні з продажами плакатів і карток).

Час реєстрації і оцінка випуску

- 3.42 Випуск повинен реєструватися і оцінюватися під час його створення в процесі виробництва.
- 3.43 Весь випуск має бути оцінений в базових цінах, але за певних умов для:
- a) оцінки неринкового випуску;
 - b) оцінки загального випуску неринкового виробника (LKAU);
 - c) оцінки загального випуску інституційної одиниці, в якій LKAU є неринковим виробником.

3.44. Визначення:

Базова ціна – це ціна, що отримується виробником від покупця за одиницю товару або послуги, вироблені як випуск, мінус будь-які податки (наприклад, податки на продукти), сплачувані за цю одиницю, як наслідок її виробництва або продажу, плюс будь-які дотації (наприклад, дотації на продукти), отримувані на цю одиницю, як наслідок її виробництва або продажу. Вона не включає будь-які транспортні витрати, окремо вказані в рахунку-фактурі виробником. Вона також виключає номінальні прибутки та збитки від володіння фінансовими і нефінансовими активами.

- 3.45. Випуск для власного кінцевого використання (P.12) оцінюється в базових цінах на аналогічні продукти, що продаються на ринку. Це створює чистий прибуток або змішаний дохід для такого випуску. Прикладом є послуги власників житла, які створюють змішаний дохід. Проте, випуск будівництва за власний рахунок, як правило, оцінюється за виробничими витратами. Для ринкових виробників і випуску для власного кінцевого споживання домашніх господарств витрати на виробництво включають чистий дохід на

л. Чистий дохід на капітал для неринкових виробників не відображається.

3.46. Поповнення незавершеного виробництва оцінюються за поточною базовою ціною готового продукту.

3.47. Для того, щоб попередньо оцінити вартість випуску, який розглядається як незавершене виробництво, вартість визначається на підставі фактично понесених витрат плюс націнка від оцінного операційного прибутку або змішаного доходу. Попередні оцінки згодом замінюються оцінками, отриманими шляхом розподілу фактичної вартості (тепер відомої) готової продукції, після періоду незавершеного виробництва. Вартість випуску є сумою вартостей:

- а) готової продукції, яка продана або обмінена;
- б) відображення готової продукції у запасах, за вирахуванням списань;
- в) готової продукції для власного кінцевого використання.

3.48. Для будівель і споруд, придбаних у незавершеному стані, вартість визначається на основі витрат на сьогоднішній день, включаючи націнку на прибуток або змішаний дохід. Цю націнку можна отримати, коли вартість може бути оцінена на основі цін на аналогічні будівлі і споруди. Суми поетапних платежів можна використати, щоб приблизно відобразити значення валового нагромадження основного капіталу, взяті на себе покупцем на кожному етапі, за умови відсутності авансових платежів або заборгованості.

Якщо будівництво споруди за власний рахунок не було завершено протягом одного періоду обліку, вартість випуску оцінюється за допомогою такого методу. Розраховується відношення витрат, понесених у поточному періоді, до загальних витрат протягом усього терміну будівництва. Це відношення застосовується до оцінки загального випуску за поточною базовою ціною. Якщо неможливо оцінити вартість готової споруди за поточною базовою ціною, вона оцінюється за загальними витратами на виробництво. Якщо частина або всі витрати праці безкоштовні, що може трапитися при колективному будівництві домашніми господарствами, оцінка передбачуваних витрат на оплачувану працю включається до розрахункової величини загальних виробничих витрат з використанням тарифних ставок для аналогічних витрат праці.

3.49. Загальний випуск неринкового виробника (LKAU) оцінюється за загальними виробничими витратами, тобто як сума:

- а) проміжного споживання (P.2);
- б) оплати праці робітників (D.1);
- в) споживання основного капіталу (P.51с);
- г) інших податків на виробництво (D.29) за винятком інших дотацій на виробництво (D.39).

Відсоткові платежі (за винятком FISIM) не включаються до витрат на неринкове виробництво. Витрати, пов'язані з неринковим виробництвом, також не включають імпутацію на чистий прибуток на капітал і для вартості оренди нежитлових будівель, що перебувають у власності і використовуються в

неринковому виробництві.

- 3.50. Загальний випуск інституційної одиниці являє собою суму загального випуску її складових LKAU. Це стосується також інституційних одиниць, які є неринковими виробниками.
- 3.51. За відсутності другорядного ринкового випуску неринкових виробників неринковий випуск оцінюється за виробничими витратами. У разі другорядного ринкового випуску неринкових виробників неринковий випуск оцінюється як залишкова стаття, тобто як загальні виробничі витрати мінус їх доходи від ринкового випуску.
- 3.52. Ринковий випуск неринкових виробників оцінюється в базових цінах. Загальний випуск неринкових LKAU, який охоплює ринковий, неринковий і випуск для власного кінцевого використання, оцінюється за сумою виробничих витрат. Вартість їх ринкового випуску визначають її надходження від продажів ринкової продукції, вартість їх неринкового випуску одержується залишково, як різниця між вартістю їх загального випуску і сумою їх ринкового випуску і випуску для власного кінцевого використання. Вартість їх надходжень від продажу неринкових товарів або послуг за цінами, які не є економічно достовірними, не фігурує в цих розрахунках – вона є частиною вартості їх неринкового випуску.
- 3.53. Тепер наведемо в порядку кодування CPA перелік винятків і роз'яснень щодо часу реєстрації і оцінювання вартості випуску.
- 3.54. А. Продукція сільського господарства, лісового господарства та рибальства.
- Випуск сільськогосподарської продукції реєструється як вироблюваний безперервно протягом усього періоду виробництва (а не тільки в період збору врожаю або забою худоби).
- Вирощування зернових культур, деревини для продажу та запасів риби або худоби для харчування розглядається як запаси незавершеного виробництва в ході процесу і перетворюється в запаси готової продукції, коли процес завершується.
- Випуск не включає будь-які зміни некультивованих біологічних ресурсів, наприклад, ріст тварин, птахів, риб, що мешкають в дикій природі, або некультивоване зростання тропічних лісів.

3.55. С. Промислові товари; F. Будівництво.

У разі будівництва будівлі або іншої споруди протягом кількох звітних періодів випуск, створений за кожний період розглядається як проданий покупцеві в кінці періоду: тобто реєструється як нагромадження основного капіталу покупцем, а не незавершене виробництво в будівельній галузі. Випуск розглядається як такий, що продається покупцеві поетапно. Коли контракт передбачає поетапні платежі, вартість

випуску можна приблизно відобразити значеннями платежів за кожен період. Там, де немає визначеності щодо кінцевого покупця, неповний випуск, вироблений кожного періоду, реєструється як незавершене виробництво.

3.56. G. Послуги оптової та роздрібною торгівлі; послуги з ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів

Випуск послуг оптової та роздрібною торгівлі вимірюється торговими націнками, вирученими за товари, куплені для перепродажу.

Визначення:

Торгова націнка є різницею між фактичною або розрахунковою ціною продажу, отриманою за товар, придбаний для перепродажу, і ціною, яку має сплатити дистриб'ютор для заміни товару на момент його продажу або іншого вибуття.

Торгові націнки на деякі товари можуть бути негативними, якщо вони продані за зниженими цінами. Торгові націнки є негативними на товари, які не продані, а замість цього пішли у відходи або вкрадені. Торгові націнки на товари, видані працівникам у якості оплати в натуральній формі, або списані для кінцевого споживання власниками, дорівнюють нулю.

Номінальні прибутки і збитки від володіння активами не включені в торгову націнку. Однак вони можуть бути випадково включені в торгову націнку через неадекватні дані.

Випуск оптового або роздрібного продавця визначається таким рівнянням:

вартість випуску = вартість продажів

плюс вартість товарів, придбаних для перепродажу і використаних для проміжного споживання, оплати праці в натуральній формі або змішаного доходу в натуральній формі,

мінус вартість товарів, придбаних для перепродажу,

плюс вартість поповнень запасів товарів для перепродажу,

мінус вартість товарів, списаних з запасів товарів для перепродажу,

мінус вартість або поточні втрати внаслідок природної норми втрат, крадіжки або нещасного випадку.

3.57. І. Готельні та ресторанні послуги

Вартість випуску послуг готелів, ресторанів і кафе включає вартість спожитої їжі, напоїв тощо.

3.58 Н. Транспортування та зберігання

Випуск транспортних послуг вимірюється як значення сум, отримуваних за перевезення товарів або людей. Транспортування для власного використання всередині LKAU вважається допоміжною діяльністю і окремо не встановлюється і не реєструється.

Випуск послуг зберігання вимірюється як значення додатку до збільшення цін на товари незавершеного виробництва в той час, коли вони перебувають у запасах, що не слід розглядати як незавершене виробництво або виробництво, а вважати прибутком від володіння активами. Якщо збільшення вартості відображає зростання ціни без зміни якості, то немає подальшого виробництва протягом періоду на додаток до витрат на зберігання або явної купівлі складських послуг. Тим не менш, у трьох випадках збільшення вартості розглядається як виробництво:

- Якість товару може поліпшуватися з плином часу, наприклад, у випадку вина, і лише тоді, коли дозрівання є частиною регулярного виробничого процесу, воно розглядається як виробництво.

- Сезонні фактори, що впливають на попит або пропозицію конкретного товару, що призводить до нормального, прогнозованого коливання ціни протягом року, хоча його фізичні властивості могли не змінитися.
- Виробничий процес настільки тривалий, що знижки застосовуються до товару в процесі виробництва, яке починається задовго до поставки.

Більшість змін в цінах на товари в той час, як вони знаходяться в запасах, не є додатком до незавершеного виробництва. Для того, щоб оцінити збільшення вартості товарів, витрати на зберігання яких перевищують звичайні значення, може бути використане очікуване збільшення вартості на додаток до загального рівня інфляції протягом заздалегідь визначеного періоду. Будь-які доходи, що виникають поза визначеним періодом часу, продовжують реєструватися як прибуток або збиток від володіння активами.

Складські послуги не включають в себе будь-які зміни в ціні у зв'язку з володінням фінансовими активами, цінностями або іншими нефінансовими активами, такі як земля і будівлі. Випуск послуг туристичних агентств вимірюється як вартість плати за послуги агентств (зборів або комісійних), а не як повні витрати, зроблені туристами на користь агентства, включаючи плату за перевезення третіми особами.

Випуск послуг туроператора вимірюється повними витратами, зробленими туристами на користь туроператора.

Різниця між послугами туристичних агентств і послугами туроператорів полягає в тому, що послуги туристичного агентства є лише посередництвом від імені туриста, в той час як послуги туроператора створюють новий продукт під назвою тур, який складається з таких різних компонентів як проїзд, проживання та розваги.

3.59. К. Фінансові та страхові послуги: випуск Центрального Банку

Центральний Банк надає такі послуги:

- Послуги грошово-кредитної політики;
- Послуги фінансового посередництва;
- Послуги нагляду за фінансовими корпораціями .

Випуск Центрального Банку вимірюється як сума його витрат.

3.60 К. Фінансові та страхові послуги: Фінансові послуги в цілому

Фінансові послуги складаються з таких послуг:

- Фінансове посередництво (включаючи страхові та пенсійні послуги);
- Фінансові послуги допоміжного характеру; а також
- Інші фінансові послуги.

Фінансове посередництво – це управління фінансовими ризиками та трансформація ліквідності. Корпорації, які займаються цією діяльністю,

отримують кошти, наприклад, приймаючи депозити і випускаючи векселі, облігації та інші цінні папери. Ці корпорації використовують ці кошти, а також власні фонди, для придбання фінансових активів, надаючи позики іншим і скуповуючи векселі, облігації або інші цінні папери. Фінансове посередництво включає в себе страхування та пенсійні послуги.

Фінансова діяльність допоміжного характеру забезпечує управління ризиками та трансформацію ліквідності. Допоміжні фінансові установи діють від імені інших одиниць і не піддають себе ризику, приймаючи фінансові зобов'язання або через придбання фінансових активів як частини посередницьких послуг.

Інші фінансові послуги включають послуги моніторингу, такі як моніторинг ринку акцій і облігацій, послуги безпеки, такі як охорона дорогих коштовностей і важливих документів, а також торговельні послуги, такі як операції з іноземною валютою та з цінними паперами.

Фінансові послуги здійснюються майже виключно фінансовими установами через суворий нагляд за такими послугами. Наприклад, якщо компанія роздрібної торгівлі хоче запропонувати кредитні кошти своїм клієнтам, кредитні лінії, як правило, пропонує дочірня фінансова корпорація компанії роздрібної торгівлі або інша спеціалізована фінансова установа.

Фінансові послуги можуть оплачуватися прямо або непрямо. Деякі операції з фінансовими активами можуть включати в себе як прямі, так і непрямі виплати. Фінансові послуги надаються і оплачуються чотирма основними способами:

- Фінансові послуги, що надаються за пряму оплату;
- Фінансові послуги, оплачувані за рахунок відсоткових платежів;
- Фінансові послуги з придбання та розміщення фінансових активів та зобов'язань на фінансових ринках;
- Фінансові послуги за страховою і пенсійною програмами, де діяльність фінансується за рахунок страхових внесків і прибутку від заощаджень.

Фінансові послуги, що надаються за пряму оплату.

Ці фінансові послуги надаються за прямі платежі, охоплюючи широкий спектр послуг, які можуть надаватися різними типами фінансових установ. Нижченаведені приклади ілюструють природу прямо оплачуваних послуг:

- Банки стягують з домашніх господарств плату за іпотеку, управління інвестиційним портфелем і управління майном.
- Спеціалізовані установи стягують з нефінансових корпорацій плату за організацію злиття або проведення реструктуризації групи корпорацій.
- Компанії кредитних карток стягують плату з одиниць, які приймають кредитні картки, зазвичай у вигляді відсотку з кожного продажу.

- З власника картки стягується прямий збір, як правило, щороку, за володіння картою.

Фінансові послуги, оплачувані за рахунок відсоткових платежів.

Наприклад, у галузі фінансового посередництва фінансова установа, така як банк, приймає депозитні вклади від одиниць, бажаючих отримати відсотки на кошти, якими ці одиниці на даний момент не користуються, і надає їх іншим одиницям, чиїх коштів недостатньо для задоволення їхніх потреб. Банк, таким чином, забезпечує механізм, що дозволяє першій одиниці кредитувати другу. Кожна з двох сторін виплачує винагороду банку за надані послуги: одиниця, яка надає позику, платить за відсотковою ставкою нижчою, ніж "базова", на той час як одиниця, яка позичає, платить за відсотковою ставкою, вищою за "базову". Різниця між відсотковою ставкою, що виплачується банком позичальниками, і відсотковою ставкою, яка фактично сплачується вкладникам, являє собою плату за послуги з фінансового посередництва, вимірювані непрямым шляхом (FISIM).

Рідко буває, щоб кількість коштів, позичених фінансовою установою, точно збігалася з кількістю прийнятих нею вкладів. Деякі гроші можуть бути депоновані, але ще не віддані в борг. Деякі кредити можуть бути профінансовані за рахунок власних коштів банку, а не за рахунок позичених коштів. Незалежно від джерела фінансування, послуга надається за пропонованими цінами кредитів і депозитів. FISIM приписуються всі кредити і депозити. Ці непрямі виплати належать тільки до кредитів і депозитів, які надаються або приймаються фінансовими установами.

Базова ставка знаходиться між банківськими відсотковими ставками за депозитами і кредитами. Вона не дорівнює середньому арифметичному ставок за кредитами і депозитами. Ставка, яка превалює у міжбанківському запозиченні і кредитуванні, є належним вибором. Однак різні базові ставки необхідні для кожної валюти, в якій номінуються кредити і депозити, особливо коли залучена фінансова установа-нерезидент.

FISIM детально описані в розділі 14.

Фінансові послуги з придбання та розміщення фінансових активів та зобов'язань на фінансових ринках.

Коли фінансова установа пропонує цінні папери (наприклад, векселі або облігації) для продажу, стягується плата за послуги. Ціна покупки (ціна продавця) дорівнює оцінній ринковій вартості цінного паперу плюс націнка. Інший збір стягується під час реалізації цінного паперу, продавцю пропонується ціна (ціна покупця), яка дорівнює ринковій вартості за вирахуванням націнки. Маржі між ціною купівлі та продажу застосовуються також до фондових акцій, акцій інвестиційних фондів та іноземних валют. Ці маржі призначені для надання фінансових послуг.

Фінансові послуги за страховою і пенсійною програмами, де діяльність фінансується за рахунок страхових внесків і прибутку від заощаджень.

Під це визначення підпадають нижченаведені види діяльності, кожен з яких

призводить до перерозподілу коштів.

- а) Страхування за винятком страхування життя. В рамках страхової угоди (за винятком страхування життя), страхова компанія приймає премію від клієнта і утримує її, доки не станеться страховий випадок або не завершиться термін страхування. Страхова компанія інвестує премії, і отриманий в результаті цього дохід є додатковим джерелом коштів. Дохід від власності являє собою дохід, упущений клієнтом, і розглядається як неявний додаток до фактичної премії. Страхова компанія встановлює рівень фактичних премій таким, щоб сума страхових внесків плюс дохід від власності на них мінус сума очікуваних страхових вимог залишали націнку, яку страхова компанія утримує в якості випуску.

Випуск страхування за винятком страхування життя розраховується як:

Сума накопичених страхових внесків

плюс неявні додатки до внесків (дорівнюють доходу від власності, заробленому на технічних резервах)

мінус сплачені страхові відшкодування

Страхова корпорація має в своєму розпорядженні резерви, що складаються з незароблених страхових премій (фактичних внесків, які відносяться до наступного звітного періоду) і несплачених збитків. Несплачені збитки охоплюють претензії, які ще не надійшли, надійшли, але ще не врегульовані, або надійшли і були врегульовані, але поки не сплачені. Ці резерви називаються технічними резервами і використовуються для створення інвестиційного доходу. Прибутки та збитки від володіння активами не є доходом від інвестування страхових технічних резервів. Страхові технічні резерви можуть бути інвестовані у другорядні види діяльності страхової компанії, наприклад, здачу в оренду житла або офісів. Чистий операційний прибуток від цих другорядних видів діяльності є доходом від інвестування страхових технічних резервів.

Прийнятним рівнем страхових претензій, який використовується при розрахунку випуску, є так звані "сплачувані страхові збитки", які можуть бути визначені двома способами. Метод очікування оцінює рівень сплачуваних страхових збитків за моделлю, заснованою на колишній структурі претензій, сплачених корпорацією. Другий метод використовує бухгалтерську інформацію: сплачувані страхові збитки виводяться постфактум як фактично понесені збитки плюс зміна запасів вирівнювання, тобто коштів, зарезервованих для задоволення несподівано великих претензій. Якщо запаси вирівнювання недостатні, щоб повернути сплачувані страхові збитки до нормального рівня; до них додаються внески з власних коштів. Головною рисою обох методів є те, що несподівано великі претензії не призводять до нестабільних і негативних оцінок випуску.

Зміни технічних резервів і положення вирівнювання запасів у відповідь на зміни у фінансовому регулюванні реєструються як інші зміни в обсязі активів, вони не мають значення при розрахунку випуску. Якщо у зв'язку з відсутністю інформації обидва методи оцінки сплачуваних страхових збитків неможливі, замість цього для

оцінки випуску може знадобитися сума витрат, включаючи надбавку на норму прибутку.

У випадку страхування з прибутком зміна резервів для страхування з прибутком віднімається, щоб отримати випуск.

- b) Поліс страхування життя є одним з видів програми накопичення заощаджень. Протягом декількох років застрахована особа платить внески до страхової корпорації за обіцянку вигод коли-небудь у майбутньому. Ці вигоди можуть бути виражені в термінах, пов'язаних з формулою внесків, що сплачуються, або можуть залежати від рівня успішності інвестування коштів страховою корпорацією. Метод розрахунку випуску для страхування життя наслідує ті самі загальні принципи, що й для інших видів страхування. Проте, з урахуванням часових інтервалів між отриманням внесків і виплатою компенсацій, потрібно зробити спеціальні надбавки до змін у технічних резервах. Випуск страхування життя розраховується як:

Накопичені страхові внески,

плюс додатки до внесків,

мінус належні страхові виплати,

мінус зростання (плюс зменшення) технічних резервів страхування життя.

Внески по страхуванню життя визначаються точно так само, як для інших видів страхування. Додатки до внесків по страхуванню життя є значно вагомішими, ніж в інших видах страхування. Компенсації реєструються, коли вони нараховані або виплачені. При страхуванні життя немає необхідності виведення скоригованої оцінки компенсацій, оскільки немає тієї несподіваної нестабільності при виплатах по полісу страхування життя. Технічні резерви страхування життя зростають щороку за рахунок нових страхових внесків, нових доходів від інвестицій, які виділяються на страхувальників (але не знімаються ними), і зменшуються через виплату компенсацій. Таким чином, можна відобразити рівень випуску страхування життя як різницю між загальним інвестиційним доходом, заробленим на технічних резервах страхування життя, мінус частину цього інвестиційного доходу, фактично розподілену серед застрахованих осіб і додану до страхових технічних резервів.

Коли цей метод не є придатним через причини, пов'язані з даними, або не дає повноцінних результатів, випуск страхування життя можна також розрахувати як суму виробничих витрат і надбавки для «нормального прибутку».

- c) Випуск перестрахування має бути визначений так само, як для всіх видів страхування за винятком страхування життя, незалежно від того, перестраховуються поліси страхування життя чи інші поліси.
- d) Випуск від реалізації програми соціального страхування залежить від того, яким чином вона організована. Прикладами її організації є такі:

- (1) Програми соціального забезпечення є програмами соціального страхування, які охоплюють суспільство в цілому, і вводяться та контролюються урядом. Їх мета полягає в наданні пільг для

громадян, щоб задовольнити їхні потреби у похилому віці, у випадку інвалідності або смерті, хвороби, виробничої травми, безробіття, для охорони сім'ї та здоров'я тощо. Якщо розрізняються окремі одиниці, їх випуск визначається так само, як і весь неринковий випуск, за сумою витрат. Якщо окремі одиниці не розрізняються, випуск соціального забезпечення включається до випуску того рівня державного управління, на якому він працює.

- (2) Коли роботодавець застосовує свою власну програму соціального страхування, обсяг випуску визначається як сума витрат, включаючи оцінку прибутку на будь-який основний капітал, що використовується в роботі програми. Величина випуску вимірюється так само, коли роботодавець створює окремий пенсійний фонд для управління програмою.
- (3) Коли роботодавець використовує страхову корпорацію для управління програмою від свого імені, значення випуску дорівнює винагороді, яку стягує страхова корпорація.
- (4) Для програми з багатьма роботодавцями розмір випуску вимірюється, як для полісів страхування життя: це інвестиційні доходи, отримані за програмами, за вирахуванням суми, доданої до резервів.
- (е) Вимірювання випуску стандартизованих програм гарантій за кредитами залежить від типу виробника, який бере в них участь. Якщо стандартизована програма гарантій за кредитами діє як ринковий виробник, випуск розраховується так само, як при страхуванні за винятком страхування життя. Якщо програма діє як неринковий виробник, випуск обчислюється як сума витрат.

361.L. Послуги у сфері нерухомості

Випуск послуг житла, яке займають власники, оцінюється за оцінною вартістю оренди, яку орендар мав би платити за аналогічне житло, беручи до уваги такі чинники, як місце розташування, інфраструктура району тощо, а також розмір і якість самого житла. Для гаражів, розташованих окремо від житла, які використовуються власником у цілях кінцевого споживання у зв'язку з використанням житла, потрібно створити схожі умовні обчислення. Вартість оренди житла, яке займають власники за кордоном, наприклад, будинків відпочинку, не повинна враховуватися як частина внутрішнього виробництва, але як імпорт послуг, а відповідний чистий операційний прибуток – як основні доходи, отримані з решти країн світу. Для житла, яке займають власники-нерезидентам, вносяться аналогічні записи. У випадку приміщень з поділом часу реєструється пропорційна частка плати за послуги.

Для оцінки вартості послуг житла, яке займають власники, застосовується метод стратифікації. Житловий фонд стратифікується за місцем розташування, категорією житла та іншими чинниками, які впливають на оренду. Інформація щодо фактичної орендної плати за житло використовується для отримання оцінки вартості оренди загального житлового фонду. Середня фактична орендна плата по страті застосовується до всіх житлових приміщень у цій конкретній страті. Якщо інформація про орендну плату отримана з вибіркового обстеження, перерахунок у валовий показник оренди всього житлового фонду стосується як орендованої частини, так і до всього житла, яке займають власники. Детальна процедура визначення орендної плати по страті здійснюється для базового року, а потім екстраполюється на пізніші періоди.

Орендна плата, яка повинна застосовуватися до житла, яке займають власники, в методі стратифікації визначається як орендна ціна на приватному ринку за право користування немебльованим житлом. Орендна плата за немебльоване житло за всіма угоди на приватному ринку використовуються для визначення імпутованої оренди. Орендна плата приватного ринку, яка знаходиться на низькому рівні завдяки державному регулюванню, включається. Якщо джерелом інформації є орендар, спостережувана орендна плата коригується шляхом додавання будь-якої конкретної орендної знижки, яка виплачується безпосередньо власникові житла. Якщо розмір вибірки для спостережуваної оренди, яка визначена вище, не є достатньо великим, спостережувані розміри орендної плати за мебльоване житло можуть бути використані в цілях імпутації за умови, що вони скориговані щодо компонента меблів. Як виняток, можна також використовувати збільшену орендну плату за державне житло. Низька орендна плата за житло, надане родичам або працівникам, використовуватися не повинна.

Метод стратифікації використовується для розповсюдження результатів обстеження на всю вибіркову сукупність. Середня орендна плата для імпутації, як описано вище, може бути непридатною для деяких сегментів ринку оренди. Наприклад, зменшена оренда плата за мебльоване житло або збільшена оренда державного житла не придатні для висновків щодо відповідних фактично орендованих приміщень. У цьому випадку необхідна окрема страта для фактично орендованого мебльованого або соціального житла в поєднанні з відповідною середньою орендною платою.

За відсутності достатньо великого ринку оренди, де житло є репрезентативним для об'єктів житла, яке займають власники, до цього житла застосовується метод витрат користувача.

За методом витрат користувача випуск житлових послуг є сумою проміжного споживання, споживання основного капіталу, інших податків за вирахуванням дотацій на виробництво та чистого операційного прибутку (ЧОП).

Чистий операційний прибуток вимірюють, застосовуючи постійне реальне річне співвідношення прибутковості до чистої вартості житлового фонду, який займають власники, в поточних цінах (витрати на заміщення).

Випуск послуг у сфері нерухомості нежитлових будівель вимірюється вартістю сплаченої оренди.

3.62. М. Професійні, наукові та технічні послуги; N. Адміністративні та допоміжні служби

Випуск послуг операційного лізингу, таких як здача в оренду машин і устаткування, вимірюється вартістю сплаченої оренди. Операційний лізинг відрізняється від фінансового лізингу: фінансовий лізинг є фінансуванням придбання основних засобів шляхом кредиту від орендодавця орендарю. Платежі фінансового лізингу складаються з погашення основного боргу і відсоткових платежів, а також невеликої плати за надані прямі послуги (див. Розділ 15: Договори, оренда та ліцензії).

Дослідження і розробки (НІОКР) є творчою діяльністю, яка проводиться на систематичній основі, щоб збільшити запас знань, і використати його з метою відкриття або розробки нових продуктів, в тому числі поліпшених версій або поліпшення якості існуючих продуктів, або відкриття чи розробки нових або більш ефективних процесів виробництва. Масштабні дослідження і розробки, які

стосуються основного виду діяльності, реєструються як другорядний вид діяльності LKAU. Окрема LKAU визначається, якщо виконані умови для існуючої окремої інституційної одиниці.

Випуск послуг НІОКР вимірюється так:

- a) НІОКР спеціалізованих комерційних дослідницьких лабораторій або інститутів оцінюється за доходами від продажів, договорів, комісій, зборів тощо у звичайному порядку;
- b) Випуск НІОКР для використання в тому ж підприємстві оцінюється на основі розрахункових базових цін, які були б сплачені, якби це дослідження було субпідрядним. За відсутності ринку субпідряду НІОКР подібного характеру, воно оцінюється як сума виробничих витрат;
- c) НІОКР державних одиниць, університетів, некомерційних дослідницьких інститутів оцінюється як сума витрат на виробництво. Доходи від реалізації НІОКР неринковими виробниками повинні реєструватися як доходи від другорядного ринкового випуску.

Витрати на НІОКР відрізняються від витрат на освіту і професійну підготовку. Витрати на НІОКР не включають витрати на розробку програмного забезпечення в якості основної або другорядної діяльності.

3.63. О. Послуги державного управління, оборони та обов'язкового соціального забезпечення.

Послуги державного управління, оборони та обов'язкового соціального забезпечення надаються як неринкові послуги і відповідно оцінюються.

3.64. Р. Послуги в галузі освіти; В. Охорона здоров'я і соціальні послуги.

У галузях освіти і охорони здоров'я проводиться чітке розрізнення між ринковими і неринковими виробниками, а також між їх ринковим та неринковим випуском. Наприклад, для деяких видів освіти і медичного обслуговування номінальна плата може стягуватися державними установами (або іншими установами у зв'язку з певними дотаціями), а за інші освітні та спеціальні медичні послуги вони можуть стягувати комерційні тарифи. Іншим прикладом є те, що той самий тип послуги (наприклад, вища освіта) забезпечується, з одного боку, урядом, і з іншого боку комерційними інститутами.

Послуги освіти та охорони здоров'я не включають науково-дослідницької діяльності; охорона здоров'я не включає освіту в медичній області, наприклад, академічними клініками.

3.65. R. Мистецтво, розваги та відпочинок S. Інші послуги

Виробництво книг, записів, фільмів, програмного забезпечення, касет, дисків тощо є двоетапним процесом і вимірюється відповідно:

- (1) Випуск від створення оригінальних творів – продукту інтелектуальної власності – вимірюється за ціною, сплаченою при продажу, або, якщо вони не продані, за базовою ціною, сплаченою за аналогічні твори, витратами на його виробництво або дисконтованою вартістю майбутніх надходжень, очікуваних від використання його у виробництві;
- (2) Власник цього активу може використовувати його безпосередньо або виготовляти копії в наступні періоди. Якщо власник надав ліцензію іншим виробникам на використання твору у виробництві, збори, комісії, гонорари тощо, отримані від ліцензії, є випуском послуг. Однак продаж оригінального твору є негативним нагромадженням основного капіталу.

3.66 Т. Приватні домашні господарства в якості роботодавців

Випуск побутових послуг, вироблених найманим штатним персоналом, оцінюється за заробітною платою працівників, що включає в себе будь-яку компенсацію у натуральному вигляді, таку як продукти харчування або житло.

ПРОМІЖНЕ СПОЖИВАННЯ (P.2)

3.67 Визначення:

Проміжне споживання складається з товарів і послуг, споживаних в якості ресурсів у процесі виробництва, за винятком основних фондів, споживання яких враховується як споживання основного капіталу. Товари та послуги або видозмінюються, або використовуються у виробничому процесі.

3.68 Проміжне споживання включає такі випадки:

- a) товари і послуги використовуються в якості ресурсів у допоміжних видах діяльності. Типовими прикладами є закупівлі, продажі, маркетинг, бухгалтерський облік, обробка даних, транспортування, зберігання, технічне обслуговування, охорона тощо. Ці товари і послуги не відрізняються від тих, які споживаються в основних (або другорядних) видах діяльності LKAU;
- b) товари і послуги, отримані від інших LKAU тієї ж інституційної одиниці;
- c) орендовані або основні активи, наприклад, операційний лізинг машин, автомобілів, програмного забезпечення та розважальних творів;
- d) винагороди за короткостроковими угодами, договорами оренди та ліцензіями реєструються як невироблені активи; за винятком купівлі за готівку таких невироблених активів;
- e) пожертвування, внески або збори, сплачені некомерційним асоціаціям підприємств (див. параграф 3.35);
- f) статті, які не розглядаються як нагромадження основного капіталу, такі як:
 - (1) недорогі інструменти, які використовуються для звичайних

операцій, такі як пили, лопати, ножі, сокири, молотки, викрутки, гайкові та розвідні ключі та інші ручні інструменти, невеликі пристрої, такі як кишенькові калькулятори. Усі витрати на такі товари тривалого користування реєструються в якості проміжного споживання.

- (2) регулярне технічне обслуговування та ремонт основних засобів, що використовуються у виробництві;
 - (3) послуги навчання персоналу, маркетингові дослідження та аналогічні види діяльності, придбані у зовнішнього агентства або надані окремою LKAU тієї ж інституційної одиниці
 - (4) витрати на дослідження і розробки розглядатимуться як нагромадження основного капіталу за умови досягнення високого рівня надійності та порівнянності оцінок від держав-членів ЄС.
- g) витрати працівників, відшкодовані роботодавцем, на предмети, необхідні для виробництва роботодавця, такі як контрактні зобов'язання щодо придбання за власний рахунок інструментів або спецодягу.
- h) витрати роботодавців на власну користь, а також на користь своїх працівників, оскільки це необхідно для виробництва. Прикладами є:
- (1) відшкодування працівникам витрат на подорожі, роздільне проживання, переїзд до місця роботи та представницьких витрат, понесених в ході виконання своїх обов'язків;
 - (2) забезпечення комфортних побутових умов на місці роботи;

Список представлений у параграфах, що стосуються оплати праці (D.1) (див. параграф 4.07.).

- (i) послуги страхування за винятком страхування життя, які оплачують LKAU (див. розділ 16: Страхування). Щоб реєструвати тільки плату за послуги в якості проміжного споживання, сплачені внески враховуються зі знижкою для, наприклад, страхових виплат і чистої зміни страхових резервів. Чиста зміна страхових резервів повинна бути розподілена між LKAU пропорційно сплаченим страховим внескам;
- (j) послуги з фінансового посередництва, вимірювані непрямим шляхом виробниками-резидентами;
- (k) неринковий випуск центрального банку має бути повністю розподілений між проміжним споживанням інших фінансових посередників.

3.69 Проміжне споживання не включає:

- a) статті, які розглядаються як нагромадження основного капіталу, наприклад:

- (1) цінності;
 - (2) розвідка корисних копалин;
 - (3) значні поліпшення, окрім тих, які необхідні для підтримання основних засобів у належному робочому стані. Прикладами є модернізація, реконструкція або розширення;
 - (4) пряме придбання програмного забезпечення або його виробництво за власний рахунок;
 - (5) військова зброя і обладнання для її доставки.
- b) витрати, які розглядаються як придбання невироблених активів, Прикладами є довгострокові договори, оренда та ліцензії (див. розділ 15).
 - c) витрати роботодавців, які розглядаються як заробітна плата в натуральній формі;
 - d) користування ринковими або за рахунок власних виробничих одиниць колективними послугами, що надаються державними одиницями (розглядаються як колективні споживчі витрати уряду);
 - e) товари та послуги, вироблені і спожиті в межах одного звітного періоду і всередині тієї самої LKAU (вони також не реєструються як випуск);
 - f) виплати державних ліцензій і зборів, які розглядаються як податки на виробництво;
 - g) виплати за ліцензіями на використання природних ресурсів (наприклад, землі), які розглядаються як орендна плата, тобто як виплата доходів від власності.

Час реєстрації і оцінка проміжного споживання

- 3.70. Продукти, використані для проміжного споживання, реєструються і оцінюються в момент надходження до процесу виробництва. Вони оцінюються в цінах покупця на аналогічні товари або послуги на час використання.
- 3.71. Виробничі одиниці не реєструють прямо використання товарів у виробництві. Вони відображають закупівлі, призначені для використання в якості ресурсів, мінус збільшення кількості цих товарів в запасах.

КІНЦЕВЕ СПОЖИВАННЯ (P.3, P.4)

- 3.72 Застосовуються дві концепції кінцевого споживання:

- a) витрати на кінцеве споживання (P.3);
- b) фактичне кінцеве споживання (P.4).

Витрати на кінцеве споживання – це витрати на товари і послуги, що використовуються домашніми господарствами, НУОДГ та урядом для задоволення індивідуальних і колективних потреб. Фактичне кінцеве споживання відображається для уряду і домашніх господарств, де замість відображення уряду в якості кінцевого споживача всього випуску державного управління відображаються домашні господарства як споживачі індивідуальних послуг охорони здоров'я та освіти, що надаються урядом. Ці витрати фінансуються за рахунок еквівалентних умовно нарахованих соціальних виплат.

Витрати на кінцеве споживання (Р.3)

3.73. Визначення:

Витрати на кінцеве споживання складаються з витрат, понесених інституційними одиницями-резидентами на товари або послуги, які використовуються для прямого задоволення індивідуальних потреб і бажань або колективних потреб членів спільноти.

3.74. Витрати на кінцеве споживання домашніх господарств включають такі приклади:

- a) послуги житла, яке займають власники;
- b) доходи в натуральній формі, такі як
 - (1) товари і послуги, отримані працівниками як дохід в натуральній формі;
 - (2) товари або послуги, вироблені як випуск некорпоративних підприємств, що належать домашнім господарствам, які залишаються для споживання членами сім'ї. Прикладами є продукти харчування та інші сільськогосподарські товари, послуги житла, яке займають власники, і побутових послуги, вироблені найманим оплачуваним персоналом (прислуга, кухарі, садівники, водії тощо).
- c) статті, що не розглядаються як проміжне споживання, як-от:
 - (1) матеріали для дрібного ремонту та оздоблення приміщень, незалежно від того, виконуються вони мешканцями, чи власниками;
 - (2) матеріали для ремонту та технічного обслуговування споживчих товарів тривалого користування, у тому числі транспортних засобів.
- d) статті, що не розглядаються як нагромадження капіталу, зокрема споживчі товари тривалого використання, які продовжують виконувати свої функції впродовж декількох звітних періодів, сюди включається і передача права власності на деякі товари тривалого користування від підприємства домашньому господарству;
- e) прямо оплачувані фінансові послуги і та частина FISIM, яка використана для кінцевого споживання домашніми господарствами;

- f) страхові послуги за сумою передбачуваної плати за послуги;
- g) послуги пенсійного фонду за сумою передбачуваної плати за послуги;
- h) платежі домашніх господарств на отримання ліцензій, дозволів тощо, які вважаються придбанням послуг (див. параграфи 4.79, 4.80.);
- i) придбання випуску за економічно невиправданими цінами, наприклад, вхідних квитків в музей.

3.75 Витрати на кінцеве споживання домашніх господарств не включають:

- a) соціальні виплати в натуральній формі, такі як витрати, понесені спочатку домашніми господарствами, але згодом відшкодовані органами соціального забезпечення, наприклад, деякі медичні витрати;
- b) статті, що розглядаються як проміжне споживання або нагромадження основного капіталу, такі як:
 - (1) витрати домогосподарств, які володіють некорпоративними підприємствами, коли ці витрати понесені для потреб господарської діяльності – наприклад, на товари тривалого використання, такі як транспортні засоби, меблі або електроустаткування (валове нагромадження основного капіталу), а також на товари нетривалого використання, такі як пальне (розглядаються як проміжне поживання);
 - (2) витрати, які власник житла несе на оздоблення, технічне обслуговування та ремонт житла, які зазвичай здійснюються не мешканцями (розглядаються як проміжне споживання у виробництві житлових послуг);
 - (3) придбання житла (розглядається як валове нагромадження основного капіталу);
 - (4) витрати на цінні речі (розглядається як валове нагромадження капіталу).
- c) статті, які розглядаються як придбання невироблених активів, зокрема, купівля землі;
- d) всі платежі домашніх господарств, які повинні бути віднесені до податків. (див. параграфи 4.79 - 4.80);
- e) пожертвування, внески та збори, сплачені домашніми господарствами в НУОДГ, таким як профспілки, професійні товариства, асоціації споживачів, церкви, а також соціальні, культурні, розважальні та спортивні клуби;
- f) добровільні виплати домашніх господарств у грошовій або натуральній формі благодійним та гуманітарним організаціям.

3.76 Витрати на кінцеве споживання НУОДГ включають дві окремі категорії:

- a) Вартість товарів і послуг, вироблених НУОДГ, які не належать до

нагромадження капіталу за власний рахунок і до витрат домашніх господарств та інших одиниць;

- b) Витрати НУОДГ на товари або послуги, вироблені ринковими виробниками, які поставляються – без будь-яких перетворень – домашнім господарствам для їх споживання як соціальні виплати в натуральній формі.

3.77 Витрати на кінцеве споживання (P.3) державного управління включають дві категорії витрат, що подібні витратам НУОДГ:

- a) вартість товарів та послуг, вироблених самим урядом (P.1), які не стосуються нагромадження капіталу за власний рахунок (відповідає P.12) і продажів. Ринковий випуск (P.11) і платежі за інший неринковий випуск (P.131);
- b) закупівлі центральним урядом товарів та послуг, вироблених ринковими виробниками, які поставляються домашнім господарствам, без будь-яких перетворень, як соціальні виплати в натуральній формі (D.6311 + D.63121 + D.63131). Центральний уряд платить за ці товари і послуги, які продавці надають домашнім господарствам.

3.78 Корпорації не роблять витрат на кінцеве споживання. Їх закупівлі товарів і послуг, що використовуються домашніми господарствами для кінцевого споживання, або використовуються для проміжного споживання або надаються працівникам у якості оплати праці в натуральній формі, тобто є передбачуваними витратами домашніх господарств на кінцеве споживання.

Фактичне кінцеве споживання (P.4)

3.79. Визначення:

Фактичне кінцеве споживання складається з товарів або послуг, придбаних інституційними одиницями-резидентами для безпосереднього задоволення людських потреб, будь-то індивідуальних чи колективних.

3.80. Визначення:

Товари і послуги для індивідуального споживання («індивідуальні товари і послуги») – це товари і послуги, придбані домашнім господарством і використані для задоволення потреб і бажань його членів. Індивідуальні товари та послуги мають такі характеристики:

- a) можна спостерігати і реєструвати придбання товарів та послуг окремими домашнім господарством або його членом, а також час здійснення купівлі;
- b) домашнє господарство погодилося з наданням товарів і послуг і здійснює необхідні дії для споживання товарів і послуг, наприклад, відвідуючи школу або лікарню;
- c) товари та послуги є такими, що їх придбання одним домашнім господарством або особою чи або групою осіб виключає можливість їх придбання іншими домашніми господарствами або особами

3.81. Визначення:

Послуги для колективного споживання («колективні послуги») надаються одночасно всім членам суспільства або всім членам певної частини суспільства, такої, як всі домашні господарства, що проживають у певному регіоні. Колективні послуги мають такі характеристики:

- a) вони можуть надаватися одночасно кожному члену суспільства або окремим верствам суспільства, таким, як мешканцям певного регіону або місцевості;
- b) використання таких послуг, як правило, пасивне і не вимагає згоди або активної участі всіх зацікавлених осіб;
- c) надання колективної послуги одній особі не зменшує її кількість, доступну для інших осіб у тому ж суспільстві або його частині.

3.82 Усі витрати домашніх господарств на кінцеве споживання є індивідуальними. Усі товари і послуги, що надаються з боку НУОДГ, вважаються індивідуальними

3.83 Для товарів і послуг, що надаються державними одиницями, межа між індивідуальними і колективними товарами і послугами проводиться на основі Класифікації функцій уряду (КФУ, COFOG).

Усі державні витрати на кінцеве споживання по кожній з нижченаведених статей розглядаються як витрати на індивідуальне споживання

a) 7.1 Медичні продукти, прилади та обладнання

7.2 Амбулаторне обслуговування

7.3 Лікарняне обслуговування

7.4 Державна система охорони здоров'я

b) 8.1 Рекреаційні та спортивні послуги

8.2 Культурні послуги

c) 9.1 Дошкільна і початкова освіта

9.2 Середня освіта

9.3 Спеціальна освіта після середньої школи

9.4 Вища освіта

9.5 Освіта, не визначена за рівнем

9.6 Додаткові послуги в системі освіти

d) 10.1 Хвороби та інвалідність

10.2 Похилий вік

10.3 Втрата годувальника

10.4 Сім'я та діти

10.5 Безробіття

10.6 Забезпечення житлом

10.7 Соціальні винятки окрім вказаних

Альтернативно витрати на індивідуальне споживання сектору державного управління відповідають розділу 14 Класифікації індивідуального споживання за цілями (COICOP), який містить такі групи:

14.1 Забезпечення житлом (еквівалент групи 10.6 COFOG)

14.2 Охорона здоров'я (еквівалент груп від 7.1 до 7.4 COFOG)

14.3 Відпочинок і культура (еквівалент груп 8.1 і 8.2 COFOG)

14.4 Освіта (еквівалент груп від 9.1 до 9.6 COFOG)

14.5 Соціальний захист (еквівалент груп від 10.1 до 10.5 і групи 10.7 COFOG).

Витрати на колективне споживання є залишком витрат на кінцеве споживання сектору державного управління.

Вони складаються з таких груп COFOG:

a) Загальні державні послуги (розділ 1)

b) Оборона (розділ 2)

c) Громадський порядок і безпека (розділ 3)

d) Економічні справи (розділ 4)

e) Охорона навколишнього середовища (розділ 5)

f) Житлові та комунальні послуги (розділ 6)

g) Загальне управління, регулювання, поширення загальної інформації і статистика (всі розділи)

h) Дослідження і розробка (всі розділи)

в Таблиці 3.2.

Сектор, який здійснює витрати

	Уряд	NPISH	Домогосподарства	Придбання загалом	
Індивідуальне споживання	X (= Соціальні виплати в натуральній формі)	X (=Соціальні виплати в натуральній формі)	X	Фактичне кінцеве домогосподарств-	індивідуальне споживання
Колективне споживання	X	0	0	Фактичне кінцеве уряду	колективне споживання
Разом	Витрати уряду на кінцеве. споживання	Витрати NPISH на кінцеве споживання	Витрати домогосп-в на кінцеве споживання	Фактичні витрати на кінцеве споживання	кінцеве споживання = Загалом

3.85. Витрати на кінцеве споживання НУОДГ всі є індивідуальними. Загальне фактичне кінцеве споживання дорівнює сумі фактичного кінцевого споживання домашніх господарств і фактичного кінцевого споживання центрального уряду.

3.86. Не існує соціальних виплат в натуральній формі з рештою країн світу (хоча є такі виплати в грошовому вигляді). Загальне фактичне кінцеве споживання дорівнює сумі витрат на кінцеве споживання.

Час реєстрації і оцінка витрат на кінцеве споживання

3.87. Витрати на товар реєструються в момент переходу права власності; витрати

на послугу реєструються, коли постачання послуги завершується.

- 3.88. Витрати на товари, придбані в розстрочку або за подібним кредитним договором, а також на умовах фінансового лізингу, реєструються в момент поставки товару, навіть якщо зміна власника на цей момент відсутня.
- 3.89. Споживання за власний рахунок реєструється, коли вироблений випуск, залишений для власного кінцевого споживання.
- 3.90. Витрати на кінцеве споживання домашніх господарств реєструється в цінах покупця. Це ціна, яку покупець фактично сплачує за продукти в момент придбання. Докладніше визначення див. в параграфі 3.06.
- 3.91. Товари та послуги, надані як заробітна плата працівникам у натуральній формі, оцінюються в базових цінах, коли вони вироблені роботодавцем, і в цінах покупця, коли вони закуплені роботодавцем.
- 3.92. Товари та послуги, залишені для власного кінцевого споживання, оцінюються в базових цінах.
- 3.93. Витрати на кінцеве споживання центрального уряду або НУОДГ на продукти власного виробництва реєструються в момент їх виробництва, що співпадає з часом поставки цих послуг урядом або НУОДГ. Для витрат на кінцеве споживання на товари та послуги, що поставляються через ринкових виробників, часом поставки є момент реєстрації.
- 3.94. Витрати на кінцеве споживання (P.3) центрального уряду або НУОДГ дорівнюють їх сумарному випуску (P.1) плюс витрати на продукти, поставлені домашнім господарствам через ринкових виробників, частина соціальних виплат в натуральній формі (D.6311 + D.63121 + D.63131), мінус платежі від інших одиниць, ринковий випуск (P.11) і платежі за інший неринковий випуск (P.13), мінус нагромадження капіталу за власний рахунок (P.12).

Час реєстрації і оцінка фактичного кінцевого споживання

- 3.95. Товари та послуги закупаються інституційними одиницями, коли вони стають новими власниками товарів і коли надання їм послуг завершується.
- 3.96. Придбання (фактичне кінцеве споживання), оцінюються за цінами покупця для одиниць, які несуть витрати.

Виплати в натуральній формі, крім соціальних виплат в натуральній формі від уряду та НУОДГ, розглядаються як якщо б вони були виплатами у грошовій формі. Відповідно, вартості товарів чи послуг реєструються як витрати інституційних одиниць або секторів, які їх купують.

- 3.97. Значення двох зведених показників витрат на кінцеве споживання і фактичного кінцевого споживання є однаковими. Товари і послуги, придбані домогосподарствами-резидентами через соціальні виплати в натуральній формі, оцінюються за тими ж цінами, за якими вони оцінюються в зведених показниках витрат.

ВАЛОВЕ НАГРОМАДЖЕННЯ КАПІТАЛУ (P.5)

3.98. Валове нагромадження капіталу складається з:

- a) валового нагромадження основного капіталу (P.51g):
 - (1) споживання основного капіталу (P.51c)
 - (2) чистих капіталовкладень (P.51n)
- b) зміни запасів (P.52);
- c) придбання мінус вибуття цінностей (P.53).

3.99. Валове нагромадження капіталу вимірюється валовим споживанням основного капіталу.

Чисті капіталовкладення розраховуються шляхом вирахування споживання основного капіталу з валового нагромадження капіталу.

Валове нагромадження основного капіталу (P.51g)

3.100. Визначення:

Валове нагромадження основного капіталу (P.51) складається з придбань виробників-резидентів, за вирахуванням вибуття, основних засобів протягом даного періоду, плюс деяке збільшення вартості невироблених активів, отримане в результаті виробничої діяльності підприємців або інституційних одиниць. Основними засобами є вироблені активи, використовувані у виробництві протягом більш ніж одного року.

3.101. Валове нагромадження основного капіталу складається як з позитивних, так і з негативних величин:

- a) позитивні величини:
 - (1) придбані нові або існуючі основні засоби;
 - (2) основні засоби, вироблені і залишені для власного використання виробниками (у тому числі виробництво за власний рахунок основних засобів, які ще не завершені або повністю готові);
 - (3) нові або існуючі основні засоби, придбані за бартером;
 - (4) нові або існуючі основні засоби, отримані в якості капітальних трансфертів у натуральній формі;
 - (5) нові або існуючі основні засоби, придбані за умовами фінансового лізингу;
 - (6) істотне поліпшення основних засобів та існуючих історичних пам'яток;
 - (7) природне зростання тих природних ресурсів, які приносять повторювані продукти.

- b) негативні величини, тобто вибуття основних засобів реєструються як від'ємні придбання:

- (1) існуючі основні засоби, які продані;
- (2) існуючі основні засоби, передані за бартером;
- (3) існуючі основні засоби, передані в якості капітальних трансфертів у натуральній формі.

3.102 Вибуття компонентів основних засобів не включають:

- a) споживання основного капіталу (яке включає прогнозовані ушкодження від нещасних випадків);
- b) виняткові втрати, наприклад, через посуху або інші стихійні лиха, які реєструються як інші зміни обсягу активів).

3.103 Розрізняються такі види валового нагромадження основного капіталу:

- (1) житлові приміщення;
- (2) інші будинки та споруди, включаючи істотне поліпшення земельних ділянок;
- (3) техніка та устаткування, такі як кораблі, автомобілі та комп'ютери;
- (4) системи озброєння;
- (5) культивовані біологічні ресурси, наприклад дерева і худоба;
- (6) витрати на передачу права власності на невикористані активи, як земля, договори, оренда та ліцензії;
- (7) дослідження та розробки, у тому числі створення безкоштовного продукту НІОКР. Витрати на дослідження і розробки тільки тоді розглядаються як нагромадження основного капіталу, коли досягнуто високого рівня надійності та порівнянності оцінок в державах-членах ЄС;
- (8) розвідка і оцінка корисних копалин;
- (9) комп'ютерні програми і бази даних;
- (10) розважальні, літературні або художні твори;
- (11) інші права інтелектуальної власності.

3.104 Істотні поліпшення землі включають:

- a) меліорацію земель від моря шляхом будівництва гребель, захисних стінок і дамб для цієї мети;
- b) розчистка лісів, скель тощо для включення цих земель до виробничого процесу;
- c) осушення боліт або зрошення пустель шляхом будівництва дамб, дренажних каналів і зрошувальних каналів, запобігання затоплення або ерозії берегів моря або річки шляхом будівництва хвирерізів, захисних стінок або гребель.

Ця діяльність може призводити до створення великих нових споруд, таких як хвирерізи, дамби і греблі, але ці споруди не використовуються для виробництва інших товарів і послуг, а дають більше або кращої якості землі, і саме земля, невироблений актив, використовується у виробництві. Наприклад, гребля, побудована для виробництва електроенергії, служить іншій меті, ніж гребля, побудована для захисту від моря. Тільки останній тип греблі класифікується як поліпшення землі.

3.105 Валове нагромадження основного капіталу включає:

- a) придбання плавучих будинків, барж, пересувних будинків і будинків на автомобільному причепі, які використовуються як сімейне житло, а також будь-яких пов'язаних з ними споруд, таких як гаражі;
- b) споруди та обладнання, що використовуються військовослужбовцями;
- c) легка зброя і бронетехніка, що використовується невійськовими одиницями;
- d) зміни ресурсів худоби, що використовується у виробництві з року в рік, такої як племінна худоба, молочна худоба, вівці, вирощувані на вовну, і робоча худоба;
- e) зміни ресурсів дерев, які вирощують з року в рік, таких як фруктові дерева, виноград, каучуконоси, пальми тощо;
- f) вдосконалення існуючих основних фондів, яке виходить за рамки звичайного технічного обслуговування і ремонту;
- g) придбання основних засобів шляхом фінансового лізингу.
- h) термінальні витрати, тобто великі витрати, пов'язані з утилізацією, наприклад, виведення з експлуатації атомних електростанцій або витрати на прибирання звалищ.

3.106 Валове нагромадження основного капіталу не включає:

- a) операції, включені до проміжного споживання, такі як:
 - (1) придбання невеликих інструментів для виробництва;
 - (2) звичайне технічне обслуговування і ремонт;

(3) придбання основних засобів для використання на умовах операційного лізингу (див. також Розділ 15: Договори, оренда та ліцензії). Для підприємства, що використовує основний засіб, оренда розглядається як проміжне споживання. Для власника активу вартість придбання реєструється як валове нагромадження основного капіталу.

- b) операції, що реєструються як зміни запасів;
 - (1) тварини, вирощені на забій, у тому числі птиця;
 - (3) дерева, вирощені на деревину (незавершене виробництво).
- c) техніка та обладнання, придбані домогосподарствами для цілей кінцевого споживання;
- d) прибутки і збитки від володіння основними засобами;
- e) катастрофічні втрати основних засобів, наприклад знищення культивованих активів і худоби через спалахи захворювань, які зазвичай не покриваються страховкою, або пошкодження внаслідок аномальної повені, вітру чи лісових пожеж.
- f) кошти, асигновані або виведені в резерв без будь-яких зобов'язань для фактичного придбання або будівництва певного основного засобу, наприклад, державний фонд інфраструктури.

3.107. Валове нагромадження основного капіталу у формі поліпшення існуючих основних засобів реєструється як придбання нових основних засобів того ж типу.

3.108. Продукти інтелектуальної власності є результатом досліджень і розробок, аналізу або інновації, які ведуть до знань, використання яких обмежено законом або іншими засобами захисту.

Прикладами активів інтелектуальної власності є:

- (a) результати досліджень та розробок;
- (b) результати розвідки корисних копалин, які визначаються як вартість фактичного пробного буріння, повітряної зйомки або інших обстежень, транспортування тощо;
- (c) комп'ютерне програмне забезпечення і великі бази даних, що використовуються у виробництві протягом більше одного року;
- (d) літературні та художні оригінали рукописів, моделей, фільмів, звукозаписів тощо.

3.109 І для основних засобів, і для невироблених нефінансових активів витрати на передачу права власності, понесені їх новим власником, складаються з:

- a) витрат, понесених при прийнятті поставки активу (нового або існуючого) в потрібному місці і в потрібний час, таких як транспортні витрати, монтажні витрати, витрати на складання тощо;
- b) понесені професійні збори або комісії, наприклад, гонорари, виплачувані дослідникам, інженерам, юристам, експертам тощо, а також комісійні, сплачені агентам з нерухомості, аукціонерам тощо;
- c) податки, що сплачуються новим власником за передачу права власності на актив. Ці податки є податками на послуги посередників, а не податками на придбані активи.

Усі ці витрати повинні реєструватися як валове нагромадження основного капіталу новим власником.

Час реєстрації і оцінка валового нагромадження основного капіталу

3.110. Валове нагромадження основного капіталу реєструється, коли право власності на основні засоби передається інституційній одиниці, яка має намір використовувати їх у виробництві.

Це правило змінюється для:

- a) фінансового лізингу, коли зміна права власності від орендодавця до орендаря імпутується;
- b) нагромадження основного капіталу за власний рахунок, яке реєструється на момент створення.

3.111. Валове нагромадження основного капіталу оцінюється в цінах покупця, включаючи монтажні та інші витрати на передачу права власності. У разі виробництва за власний рахунок воно оцінюється в базових цінах на аналогічні основні засоби з націнкою на чистий операційний прибуток або змішаний дохід, або за виробничими витратами, якщо такі ціни відсутні.

3.112. Придбання продуктів інтелектуальної власності оцінюються по-різному:

- a) для розвідки корисних копалин за фактичними витратами на пробне буріння і витратами, понесеними на проведення обстежень, таких як повітряна зйомка або інших;
- b) для комп'ютерних програм: за цінами покупця при купівлі на ринку, або за їх оціночною базовою ціною (або за витратами на їх виробництво, якщо базову ціну неможливо встановити), коли вони розроблено власними силами;
- c) розважальні, літературні або художні твори оцінюються за ціною, сплаченою покупцем, коли вони продані, або якщо не продані, прийнятними є такі методи оцінки:

- (i) за базовою ціною, сплаченою за подібні твори;
- (ii) сумою витрат на їх виробництво, або
- (iii) дисконтованою вартістю очікуваних надходжень.

3.113. Вибуття існуючих основних засобів шляхом продажу оцінюються в базових цінах з вирахуванням будь-яких витрат на передачу права власності, понесених продавцем.

3.114. Витрати на передачу права власності можуть застосовуватися як до вироблених активів, у тому числі основних засобів, так і до невироблених активів, таких як земля.

Ці витрати включаються до цін покупця у випадку вироблених активів. Вони відокремлюються від закупівель та продажів самих по собі у випадку землі та інших невироблених активів і реєструються під окремим заголовком в класифікації валового нагромадження основного капіталу.

СПОЖИВАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ (P.51C)

3.115. Визначення:

Споживання основного капіталу (P.51c) є зниженням вартості основних засобів, які належать власнику, в результаті природного фізичного і морального зношування. Оцінка зниження вартості включає в себе резерв на втрати основних засобів у результаті випадкового пошкодження, від яких можна застрахуватися. Споживання основного капіталу охоплює передбачувані термінальні витрати, такі, як виведення з експлуатації атомних електростанцій або нафтових вишок чи витрати на очищення звалищ сміття. Такі термінальні витрати реєструються як споживання основного капіталу наприкінці терміну експлуатації, коли термінальні витрати реєструються як валове нагромадження основного капіталу.

3.116. Споживання основного капіталу повинно розраховуватися для всіх основних засобів (за винятком тварин), включаючи права інтелектуальної власності, істотні поліпшення землі та витрати на передачу прав власності, пов'язаних з невиробленими активами.

3.117. Споживання основного капіталу відрізняється від амортизації, передбаченої для цілей оподаткування, або амортизації, відображеної в бухгалтерському обліку. Споживання основного капіталу оцінюється на основі обсягу основних засобів та очікуваного середнього терміну економічного життя різних категорій цих товарів. Для розрахунку обсягу основних засобів застосовується метод безперервної інвентаризації (МПП), коли пряма інформація щодо обсягу основних засобів відсутня. Обсяг основних засобів оцінюється в цінах покупця на поточний період.

Втрати основних засобів, що виникають внаслідок випадкового пошкодження, які можуть бути застраховані, враховуються при розрахунку середнього терміну експлуатації товарів, про які йде мова. Для економіки в цілому випадкові пошкодження в даному звітному періоді будуть рівні або близькі до середнього показника. Для окремих одиниць і груп одиниць фактичний і середній показники випадкового пошкодження можуть відрізнятися. У цьому випадку, за секторами, будь-яка різниця реєструється як інші зміни обсягу основних засобів.

Споживання основного капіталу розраховується за допомогою методу «прямої лінії», коли вартість основного засобу списується з постійним коефіцієнтом протягом усього строку служби товару. У деяких випадках використовується геометричний метод амортизації, коли цього вимагає графік зниження ефективності основного засобу.

- 3.118. Витрати на передачу права власності списуються як споживання основного капіталу на рік придбання або вибуття.
- 3.119. У системі рахунків споживання основного капіталу реєструється під кожною балансуною статтею, яка відображає валовий і чистий показники. Запис «валовий» означає: без вирахування споживання основного капіталу, тоді як запис «чистий» означає: за вирахуванням споживання основного капіталу.

ЗМІНИ ЗАПАСІВ (P.52)

- 3.120. Визначення: Зміни запасів вимірюються як вартість записів у запаси мінус вартість вилучень і вартість будь-яких періодичних втрати товарів, що знаходяться в запасах.

- 3.121. Через фізичне зношування, або випадкове пошкодження, або розкрадання, періодичні втрати можуть виникати відносно всіх видів товарів у запасах, такі як:

- a) втрати сировини і матеріалів;
- b) втрати у випадку незавершеного виробництва;
- c) втрати готових товарів;
- d) втрати товарів для перепродажу (наприклад, крадіжки).

- 3.122. Запаси складаються з таких категорій:

- a) сировина і матеріали:

сировина і матеріали складаються з усіх продуктів, що зберігаються на складі з метою їх використання в якості напівфабрикатів у виробництві, в тому числі продукти, які зберігаються на складі державою. Такі речі як золото, діаманти тощо включаються, коли вони призначені для промислового використання або іншого виробництва;

- b) незавершене виробництво:

незавершене виробництво складається з виробленого випуску, який ще не закінчений. Воно записується у запаси виробника. Приклади різних форм, яких воно може набирати, такі:

- (1) сільськогосподарські культури;
- (2) вирощування дерев і худоби;
- (3) незавершені споруди (за винятком тих, що зроблені за договором купівлі-продажу а не за власний рахунок; обидва ці приклади розглядаються як нагромадження основного капіталу);
- (4) інші незавершені основні засоби, наприклад, кораблі або нафтові вежі;
- (5) частково завершені дослідження для юридичного або експертного досьє;
- (6) частково завершене виробництво кінофільмів;
- (7) частково завершені комп'ютерні програми.

Незавершене виробництво повинне реєструватися щодо будь-якого виробничого процесу, який не завершений на кінець певного періоду. Це важливо в кварталних звітах, наприклад, стосовно сільськогосподарських культур, які зростають в межах чверті року.

Скорочення незавершеного виробництва відбувається, коли виробничий процес завершується. У цей момент все незавершене виробництво перетворюється на готовий продукт.

с) готові товари:

готові товари як частина запасів складаються з продукції, яку їх виробник не має наміру піддавати подальшій переробці перед її постачанням іншим інституційним одиницям;

д) товари для перепродажу:

товари для перепродажу – це товари, придбані з метою перепродати їх у незмінному стані порівняно з нинішнім.

Час реєстрації і оцінка зміни запасів

3.123. Час реєстрації і оцінка зміни запасів той же самий, що і для інших операцій з продуктами. Зокрема це стосується проміжного споживання (наприклад, для матеріалів і сировини), випуску (наприклад, незавершене виробництво та випуск від заготівлі сільськогосподарської продукції) та валового нагромадження основного капіталу (наприклад, незавершене виробництво). Якщо товари переробляються за кордоном зі зміною економічної власності, вони повинні бути включені до експорту (а потім і до імпорту). Експорт відображається в супутньому зменшенні запасів, а відповідний подальший імпорт реєструється як збільшення запасів за умови, що він не проданий або не використаний відразу.

3.124. При вимірюванні змін запасів товари, які вводяться в запаси, оцінюються на момент вводу, а товари, які вилучаються, оцінюються на момент вибуття.

3.125. Для оцінки товарів при змінах запасів застосовуються такі ціни:

- a) Випуск готових продуктів, переведений в запаси виробника, оцінюється так, наче вони були продані в той же час, в поточних базових цінах;
- b) додавання до незавершеного виробництва оцінюються пропорційно передбачуваній поточній базовій ціні готового продукту;
- c) скорочення незавершеного виробництва, тобто вибуття із запасів, коли виробництво закінчується, оцінюється в поточних базових цінах незавершеного продукту;
- d) товари, виведені з запасів для продажу, оцінюються в базових цінах;
- e) товари для перепродажу, які вводяться в запаси оптових і роздрібних торговців тощо, оцінюються за фактичними або передбачуваними цінами покупця;
- f) товари для перепродажу, виведені з запасів, оцінюються в цінах покупця, в яких вони можуть замінити на час вилучення, і не за ціною придбання.

3.126 Втрати в результаті фізичного зношування, випадкового пошкодження, що підлягає страхуванню, або розкрадання реєструються і оцінюються так:

- a) сировина і матеріали: оцінюються як сировина і матеріали, фактично вилучені для використання у виробництві (проміжне споживання);
- b) незвершене виробництво: оцінюється як доповнення, одержувані виробництвом, що здійснювалося протягом того ж періоду;
- c) готові товари і товари для перепродажу: оцінюється за поточною ціною ліквідних товарів.

3.127 Якщо інформація відсутня, використовуються нижченаведені наближені методи оцінки зміни запасів:

- a) якщо зміни обсягу запасів регулярні, прийнятним є наближений метод, що полягає в множенні зміни обсягу запасів на середні ціни за період. Ціни покупця використовуються для запасів, що належать користувачам або оптовим чи роздрібним продавцям; базові ціни використовуються для запасів, які належать їх виробникам;
- b) коли ціни на задіяні товари залишаються постійними, коливання обсягу запасів не порушують наближеної оцінки змін у запасах шляхом множення зміни обсягу на середню ціну;
- c) якщо і обсяг, і ціни на запаси значно змінюються протягом звітного періоду, потрібні більш складні наближені методи. Наприклад, квартальна оцінка зміни запасів або використання інформації про розподіл коливань протягом звітного періоду (вони можуть бути найбільшими в кінці календарного року, під час збору тощо);

- d) якщо інформація щодо вартостей на початок і кінець звітного періоду наявна (наприклад, у випадку оптової або роздрібної торгівлі, в яких часто існують запаси багатьох різних продуктів), але відсутня окрема інформація про ціни та обсяги, зміни обсягу між початком і кінцем періоду можна оцінити. Один із способів оцінки зміни обсягів є оцінка постійних оборотних коефіцієнтів за типами продукту.

Сезонні зміни цін можуть відображати зміни якості, наприклад, ціни реалізації або міжсезонні ціни на фрукти та овочі. Ці зміни якості враховуються як зміни обсягу.

Придбання мінус вибуття цінностей (Р.53)

3.128. Визначення:

Цінності – це нефінансові товари, які переважно не використовуються для виробництва чи споживання, не псуються (фізично) з плином часу при нормальних умовах і які купуються та утримуються в першу чергу як засіб збереження коштів.

3.129. До цінностей належать такі види товарів

- a) дорогоцінне каміння та метали, такі як діаманти, немонетарне золото, платина, срібло тощо;
- b) антикваріат та інші предмети мистецтва, такі як картини, скульптури тощо;
- c) інші цінності, такі як ювелірні вироби з дорогоцінного каміння та металів і предмети колекціонування.

Ці види товарів реєструються як придбання або вибуття цінностей в таких прикладах:

- a) придбання або реалізація немонетарного золота, срібла тощо центральними банками та іншими фінансовими посередниками;
- b) придбання або реалізація цих товарів підприємствами, чия основна або другорядна діяльність не пов'язана з виробництвом або торгівлею такими видами товарів. Це придбання або реалізація не включаються до проміжного споживання або нагромадження основного капіталу цих підприємств.
- c) придбання або реалізація таких товарів домашніми господарствами. Такі придбання не включаються до витрат на кінцеве споживання домогосподарств.
- d) придбання або реалізація цих товарів ювелірами та арт-дилерами. Придбання цих товарів ювелірами та арт-дилерами реєструється як зміна запасів.
- d) придбання або реалізація цих товарів музеями. Придбання музеєм цих товарів реєструється як нагромадження основного капіталу.

Перекласифікації між трьома основними типами нагромадження капіталу не відбувається, тобто, між придбанням мінус вибуття цінностей, нагромадженням основного капіталу і змінами запасів, наприклад, у разі проведення операцій з такими товарами між домашніми господарствами і арт-дилерами.

3.130. Виробництво цінностей оцінюється в базових цінах. Усі інші придбання цінностей оцінюється в цінах покупця, сплачених за них, включаючи будь-які агентські збори або комісії. Вони включають в себе торгові націнки при покупці у дилерів. Вибуття цінностей оцінюється в цінах, одержаних продавцями, за вирахуванням будь-яких зборів або комісійних, сплачених агентам або іншим посередникам. Придбання мінус вибуття цінностей між секторами-резидентами скасовуються, залишаються тільки націнки агентів і дилерів.

ІМПОРТ І ЕКСПОРТ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ (Р.6 і Р.7)

3.131. Визначення:

Експорт товарів і послуг складається з операцій з товарами і послугами (продаж, бартер і подарунки) від резидентів нерезидентам.

3.132. Визначення:

Імпорт товарів і послуг складається з операцій з товарами і послугами (продаж, бартер і подарунки) від нерезидентів резидентам.

3.133. Імпорт і експорт товарів і послуг не включає:

- a) державну торгівлю, тобто
 - (1) поставки нерезидентам філіями-нерезидентами підприємств-резидентів, наприклад, продажі за кордоном іноземними філіями транснаціональних підприємств у власності або під контролем резидентів;
 - (2) поставки резидентам філіями-резидентами підприємств-нерезидентів, наприклад, продажі вітчизняними філіями іноземних транснаціональних підприємств.
- b) потоки основного доходу від виробничої діяльності, спрямовані до або від решти країн світу, такі як оплата праці працівників, відсотки і доходи від прямих інвестицій. Доходи від прямих інвестицій можуть містити нерозрізниму частину для надання різних послуг, як-от, навчання працівників, послуги з управління і використання патентів і товарних знаків;
- c) продаж або придбання фінансових або невироблених активів, таких як земля.

3.134 Імпорт та експорт товарів і послуг ділиться на:

- a) Поставки в межах ЄС;
- b) Імпорт та експорт за межами ЄС.

Обидва види називаються імпортом та експортом.

Імпорт та експорт товарів (P.61 і P.71)

3.135. Імпорт та експорт товарів відбувається, коли економічна власність на товари змінюється між резидентами і нерезидентами. Це діє незалежно від відповідного фізичного переміщення товарів через кордони.

3.136. Для поставок між дочірніми підприємствами (відділення, або дочірня компанія, або закордонна філія): зміна економічної власності відбувається, коли товари доставляються між дочірніми підприємствами. Це застосовується тільки тоді, коли керівництво, яке отримує товари, бере на себе відповідальність за прийняття рішень щодо обсягу поставок і рівня цін, за якими їх випуск поставляється на ринок.

3.137. Експорт товарів відбувається без перетину товарами кордону країни в таких випадках:

- a) Товари, вироблені одиницями-резидентами, які діють в міжнародних водах, продаються безпосередньо нерезидентам в зарубіжних країнах. Прикладами таких товарів є нафта, природний газ, рибні продукти, рятування на морі.
- b) транспортне обладнання або інше пересувне обладнання, не прив'язане до фіксованого місцезнаходження;
- c) товари після зміни власності, які були втрачені або знищені до того, як перетнути кордон країни-експортера.
- d) перепродаж товарів за кордоном, тобто придбання товару резидентом від нерезидента та подальший перепродаж цього товару іншому нерезиденту без введення товару в економіку країни торговця.

Аналогічні випадки відбуваються при імпорті товарів.

3.138 Імпорт та експорт товарів включають операції між резидентами і нерезидентами з такими продуктами:

- a) немонетарне золото;
- b) срібні злитки, діаманти та інші дорогоцінні метали та каміння;
- c) паперові гроші та монети, що не обертаються, і невипущені цінні папери (оцінюються як товари, а не за номінальною вартістю);
- d) електроенергія, пальне та вода;
- e) худоба, перевезена через кордон;

- f) поштові посилки та бандеролі;
- g) державний експорт, у тому числі товари, фінансовані за рахунок дотацій і позик;
- h) товари, передані до або з власності організації буферного запасу;
- i) товари, поставлені підприємством-резидентом його філіям-нерезидентам, за винятком товарів для переробки;
- j) товари, отримані підприємством-резидентом від його філій-нерезидентів, за винятком товарів для переробки;
- k) контрабандні товари або продукти, не заявлені для оподаткування, такого як імпорتنі мита і ПДВ.
- l) інші незареєстровані пересилання, такі як подарунки і ті, що менше встановленої мінімальної вартості

3.139 Імпорт та експорт товарів не включають такі товари, які проте можуть перетинати державний кордон:

- a) транзитні товари, що перетинають країну;
- b) товари, відправлені до або з власних посольств країни, військових баз та інші анклавів всередині національних кордонів іншої країни;
- c) транспортні засоби та інші рухомі види обладнання, які залишають країну тимчасово, без зміни економічної власності, наприклад, будівельне обладнання для монтажу або будівництва за кордоном;
- d) обладнання та інші товари, які направляються за кордон для переробки, технічного обслуговування або ремонту, це стосується і товарів, перероблених на замовлення з-за кордону, коли має місце істотна фізична зміна цих товарів.
- e) інші товари, які залишають країну тимчасово і зазвичай повертаються протягом року в їх початковому стані і без зміни економічної власності.
- f) прикладами можуть служити товари, що направляються за кордон для виставкових і розважальних цілей, товари за договором операційного лізингу, в тому числі оренди протягом декількох років, і повернені товари, що не були продані нерезиденту;
- g) товари, надіслані на консигнацію, які втрачені або знищені після перетину кордону до того, як відбулася зміна власника

3.140 Імпорт та експорт товарів реєструються, коли при переході права власності на товари. Вважається, що зміна власника відбувається в той час, коли сторони угоди зареєстрували її в своїх бухгалтерських документах або рахунках. Це може не збігатися на різних етапах договірної процедури, таких як:

- a) час укладання (дата контракту);

- b) час надання товарів і послуг і отримання вимоги про сплату (дата передачі);
- c) час задоволення цієї вимоги (дата платежу).

3.141 Імпорт і експорт товарів повинні оцінюватися на умовах франко-борт на кордоні країни-експортера (ФОВ). Ця величина складає:

- a) вартість товарів в базових цінах;
- b) плюс пов'язані з ними транспортні послуги та послуги з реалізації до цієї точки на кордоні, включаючи вартість навантаження на засіб для подальшого транспортування;
- c) плюс будь-які податки за винятком субсидій на товари, що експортуються; для поставок всередині ЄС це включає ПДВ та інші податки на товари, сплачувані в країні-експортері.

У таблиці ресурсів та використання і симетричній таблиці витрати-випуск імпорту товарів для окремих груп продуктів, оцінюються за ціною CIF (вартість-страховка-фрахт) на кордоні країни-імпортера.

Визначення:

Ціна CIF є ціна товару, доставленого на кордон країни-імпортера, або ціна послуги, наданої резиденту, до сплати будь-яких ввізних мит або інших податків на імпорту або торгових і транспортних націнок всередині країни.

3.142 Замінники або сурогатні виміри значення FOB можуть знадобитися за деяких обставин, наприклад:

- a) бартер товарів оцінюється в базових цінах, які були б отримані, якби товари були продані за готівку;
- b) операції між дочірніми підприємствами: як правило, використовується фактична вартість поставок. Проте, якщо вони відрізняються від ринкових цін, їх замінюють еквівалентом оцінної ринкової ціни;
- c) товари, передані на умовах фінансового лізингу: товари оцінюються на основі ціни покупця, сплаченої орендодавцем, а не за сукупною вартістю орендних платежів;
- d) імпорту товарів оцінюється на основі митних даних (для торгівлі за межами ЄС) або інформації «Інтрастат» (для торгівлі всередині ЄС). Обидва джерела даних не застосовують оцінки FOB, вони використовують, відповідно, значення CIF на кордоні ЄС і значення CIF на національному кордоні. Оскільки значення FOB використовуються тільки на самому загальному рівні, а значення CIF використовуються на рівні груп продуктів, ці модифікації застосовуються на найбільш агрегованому рівні і відомі як CIF/FOB коригування;

е) імпорт та експорт товарів оцінюється на основі інформації обстежень або різних типів спеціальної інформації. У таких випадках отримуємо загальний обсяг продажів, розбитий за видами продуктів. Оцінка базується на цінах покупця, а не на значеннях FOB.

Імпорт та експорт послуг (Р.62 і Р.72)

3.143. Визначення:

Експорт послуг складається з усіх послуг, наданих резидентами нерезидентам.

3.144. Визначення:

Імпорт послуг складається з усіх послуг, наданих нерезидентами резидентам.

3.145. Експорт послуг включає такі приклади:

- a) перевезення експортованих товарів після того, як вони покинули кордон країни-експортера, коли це забезпечує перевізник-резидент (випадки 2 і 3 у Таблиці 3.3);
- b) перевезення імпортованих товарів перевізником-резидентом:
 - (1) до кордону країни-експортера, коли товари в цінах FOB, щоб компенсувати вартість перевезення, включені в значення FOB (випадок 3 у Таблиці 3.4);
 - (2) до кордону країни-імпортера, коли товари в цінах CIF, щоб компенсувати вартість перевезення, включені в значення CIF (випадки 3 і 2 у Таблиці 3.4).
- c) перевезення товарів резидентами від імені нерезидентів, що не стосуються імпорту або експорту товарів (наприклад, перевезення товарів, які не залишають країну в якості експорту або перевезення товарів за межами внутрішньої території);
- d) пасажирські перевезення від імені нерезидентів перевізниками-резидентами;
- e) переробка і ремонтні роботи від імені нерезидентів; ці види діяльності повинні реєструватися як чисті, тобто як експорт послуг без урахування вартості перероблених або відремонтованих товарів.
- f) монтаж устаткування за кордоном, коли проект має обмежений термін за своєю природою;
- g) фінансові послуги, включаючи як явну так і неявну оплату послуг, як FISIM;
- h) страхові послуги за сумою неявної оплати послуг;
- i) витрати туристів-нерезидентів і ділових мандрівників. Витрати класифікуються як послуги; оскільки для таблиць «Ресурси-Використання» і симетричних таблиць «Витрати-Випуск» необхідна розбивка за складовими продуктами;

- j) витрати нерезидентів на охорону здоров'я та послуги освіти, що надані резидентами; це включає надання цих послуг як на внутрішній території, так і за кордоном;
- k) послуги будинків відпочинку, які займають власники-нерезиденти (див. параграф 3.64.);
- l) авторські гонорари та ліцензійні платежі, отримання яких пов'язане з авторизованим використанням прав інтелектуальної власності, такі як патенти, авторські права, товарні знаки, промислові процеси, франшизи тощо, а також з використанням через ліцензійні угоди вироблених творів або прототипів, таких як рукописів, картин тощо.

3.146 Існує еквівалент імпорту послуг як дзеркальне відображення списку експорту послуг у параграфі 3.149, і тільки нижченаведені види імпорту послуг потребують подальшого опису.

3.147 Імпорт транспортних послуг включає такі приклади:

- a) перевезення експортованих товарів до кордону країни-експортера, коли його забезпечує перевізник-нерезидент, щоб компенсувати вартість перевезення, включену до вартості FOB експортованих товарів (випадок 4 в Таблиці 3.3).
- b) перевезення імпортованих товарів перевізником-нерезидентом:
 - (1) від кордону країни-експортера в якості окремої транспортної послуги, коли імпортовані товари оцінюються на умовах FOB (випадки 4 та 5 FOB в Таблиці 3.4);
 - (2) від кордону країни-імпортера в якості окремої транспортної послуги, коли імпортовані товари оцінюються на умовах CIF (у цьому випадку вартість транспортних послуг між кордонами країни-експортера і країни-імпортера вже включена до оцінки CIF товару; випадок 4 в Таблиці 3.4).
- c) перевезення товарів нерезидентами від імені резидентів, які не пов'язані з імпортом або експортом товарів (наприклад, перевезення транзитних вантажів або перевезення за межами внутрішньої території);
- d) міжнародні чи національні пасажирські перевезення від імені резидентів перевізниками-нерезидентами.

Імпорт транспортних послуг не включає перевезення експортованих товарів після того, як вони покинули кордон країни-експортера, коли це забезпечує перевізник-нерезидент (випадки 5 і 6 в Таблиці 3.3). Експорт товарів оцінюється FOB, і всі такі транспортні послуги, таким чином, слід розглядати як операції між нерезидентами, тобто між перевізником-нерезидентом та імпортером-нерезидентом. Це правило застосовується, коли транспортні послуги оплачуються за угодами «експорт-CIF» експортером.

- 3.148 Імпорт стосовно прямих закупівель резидентами за кордоном охоплює всі закупівлі товарів і послуг, здійснені резидентами під час подорожей за кордон в ділових або особистих цілях. Слід розрізняти дві категорії, тому що вони потребують різної обробки:
- a) усі витрати в ділових поїздках, пов'язані з підприємництвом, є проміжним споживанням;
 - b) усі інші витрати, чи-то ділові поїздки чи будь-які інші, є витратами на кінцеве споживання домашніх господарств.
- 3.149 Імпорт та експорт послуг реєструються за часом, в який ці послуги були надані. Цей час збігається з часом виробництва послуг. Імпорт послуг оцінюється в цінах покупця, а експорт послуг – в базових цінах.

Таблиця 3.3 Обробка транспортування експортованих товарів

Пояснення способу читання цієї таблиці: перша частина таблиці показує, що існує шість можливостей перевезення експортованих товарів, залежно від того, є перевізник резидентом чи нерезидентом, і залежно від того, де відбувається транспортування: з внутрішньої території до національного кордону, від національного кордону до кордону країни-імпортера або від кордону країни-імпортера до відповідного місця на території країни-імпортера. У другій частині цієї таблиці для кожної з цих шести можливостей вказується, чи повинні ці транспортні витрати реєструватися як експорт товарів, експорт послуг, імпорт товарів або імпорт послуг.

Внутрішня територія Територія між кордонами Територія країни-імпортера

1. перевізник-резидент	⇒	2. перевізник-резидент	⇒	3. перевізник-резидент
4. перевізник-нерезидент	⇒	5. перевізник-нерезидент	⇒	6. перевізник-нерезидент

	Експорт товарів (FOB)	Експорт послуг	Імпорт товарів (CIF/FOB)	Імпорт послуг
1. x	-	-	-	-
2. -	x	-	-	-
3. -	x	-	-	-
4. x	-	-	-	x
5. -	-	-	-	-
6. -	-	-	-	-

Таблиця 3.4 Обробка транспортування імпортованих товарів

Пояснення способу читання цієї таблиці: перша частина таблиці показує, що існує шість можливостей перевезення імпортованих товарів, залежно від того, є перевізник резидентом чи нерезидентом, і залежно від того, де відбувається транспортування: з внутрішньої території країни-експортера до національного кордону країни-експортера, від кордону країни-експортера до кордону країни-імпортера або від кордону країни-імпортера чи від національного кордону до певного місця на внутрішній території. У другій частині цієї таблиці для кожної з цих шести можливостей вказується, чи повинні ці транспортні витрати реєструватися як імпорт товарів, імпорт послуг, експорт товарів або експорт послуг.

У деяких випадках (випадки 2 і 5) цей запис залежить від принципу оцінки, який застосовується до імпортованих товарів. Зазначимо, що перехід від оцінки імпортованих товарів від CIF до FOB складається з:

- a) коригування CIF/FOB, тобто від 2 CIF до 2 FOB (знижує загальний обсяг імпорту та експорту);
- b) рекласифікації CIF/FOB, тобто від 5 CIF до 5 FOB (залишає загальний обсяг імпорту та експорту незмінним).

Внутрішня територія	Територія між кордонами	Територія країни-імпортера
----------------------------	--------------------------------	-----------------------------------

1. перевізник-резидент ←	2. перевізник-резидент ←	3. перевізник-резидент ←
4. перевізник-нерезидент ←	5. перевізник-нерезидент ←	6. перевізник-нерезидент ←

Оцінка імпортованих товарів	Імпорт товарів	Імпорт послуг	Експорт товарів (FOB)	Експорт послуг
1. CIF/FOB	-	-	-	-
2. FOB	-	-	-	-
CIF	x	-	-	x
3. CIF/FOB	x	-	-	x
4. CIF/FOB	-	x	-	-
5. FOB	-	x	-	-
CIF	x	-	-	-
6. CIF/FOB	x	-	-	-

ОПЕРАЦІЇ З ІСНУЮЧИМИ ТОВАРАМИ

3.150 Визначення:

Існуючі товари – це товари, які вже мають користувача (на відміну від запасів).

3.151 До них належать:

- a) будівлі та інші основні засоби виробництва, які були продані одиницями виробника іншим одиницям:
 - (1) для подальшого використання як такого;
 - (2) для зруйнування або розбиття; отримані продукти стають сировиною (наприклад, залізний лом), використовуюваною для виробництва нових товарів (наприклад, сталі).
- b) цінності, продані однією одиницею іншій;
- c) споживчі товари тривалого користування, які були продані домашніми господарствами іншим одиницям:
 - (1) для подальшого використання як такого;
 - (2) для руйнування і перетворення на брухт.
- c) товари нетривалого використання (наприклад, макулатура, ганчір'я, старий одяг, старі пляшки тощо), які були продані будь-якою одиницею або для повторного використання, або на сировину для виготовлення нових товарів.

Передавання існуючих товарів реєструється як негативні витрати (придбання) для продавця і позитивні витрати (придбання) для покупця.

3.152 Це визначення існуючих товарів має такі наслідки:

- a) коли має місце продаж існуючих основних засобів або цінностей між двома виробниками-резидентами, позитивні і негативні значення, зареєстровані як валове нагромадження основного капіталу, взаємно скорочуються для економіки в цілому, за винятком витрат на передачу права власності;
- b) коли існуючий нерухомий основний засіб (наприклад, будинок) продається нерезиденту, останнє трактується як придбання фінансового активу, тобто як акціонерний капітал умовної одиниці-резидента. Це умовна одиниця-резидент надалі вважається покупцем основного засобу. Таким чином купівля-продаж основного засобу відбувається між одиницями-резидентами;
- c) коли існуючий рухомий основний засіб, такий як морське або повітряне судно, йде на експорт, жодного позитивного валового нагромадження основного капіталу не реєструється в економіці, щоб компенсувати негативне валове нагромадження основного капіталу продавця;

- d) товари тривалого використання, такі як транспортні засоби, можуть бути віднесені до основних засобів або до споживчих товарів тривалого використання в залежності від власника і мети, для якої вони використовуються. Якщо володіння таким товаром передається від підприємства домашньому господарству, щоб використати його для кінцевого споживання, реєструється негативне валове нагромадження основного капіталу для підприємства і позитивні споживчі витрати для домашнього господарства. Якщо володіння таким товаром передається від домогосподарства підприємству, для домашнього господарства реєструються негативні витрати на кінцеве споживання, а для підприємства реєструється позитивне валове нагромадження основного капіталу;
- e) операції з існуючими цінностями повинні реєструватися як придбання цінності (позитивне валове нагромадження капіталу) покупцем і як вибуття цінності (негативне валове нагромадження капіталу) у продавця. У разі здійснення операції з рештою країн світу ввезення або вивезення товару повинно бути зареєстроване. Продаж цінності домашнім господарством не повинен реєструватися як негативні витрати на кінцеве споживання;
- f) коли існуючі товари тривалого використання військового призначення продаються державою за кордон, це відображається як експорт товарів та як негативне накопичення основного капіталу урядом.

3.153 Операції з існуючими товарами реєструються в момент зміни власності. Застосовуються принципи оцінки, що відповідають типу операцій із залученими продуктами.

ПРИДБАННЯ МІНУС ВИБУТТЯ НЕВИРОБЛЕНИХ АКТИВІВ (NP)

3.154 Визначення:

Невироблені активи складаються з активів, які не були створені в рамках виробництва і які можуть бути використані у виробництві товарів і послуг.

3.155 Розрізняють три категорії придбання мінус вибуття невикористаних активів:

- a) Придбання мінус вибуття природних ресурсів (NP.1);
- b) Придбання мінус вибуття договорів, оренди та ліцензій (NP.2);
- c) Закупівлі мінус продажі нематеріальних та ринкових активів (NP.3).

3.156 Природні ресурси повинні містити такі категорії:

- a) Земля;
- b) Мінеральні та енергетичні ресурси;
- c) Некультивовані біологічні ресурси;

- d) Водні ресурси;
- e) Радіоспектри;
- f) Інші природні ресурси.

Природні ресурси не включають такий вироблений актив, як культивовані біологічні ресурси. Купівля або продаж культивованих біологічних ресурсів не реєструються як придбання мінус вибуття природних ресурсів, а як нагромадження основного капіталу. Платежі за тимчасове використання природних ресурсів також не реєструються як придбання природних ресурсів; вони фіксуються як орендна плата, тобто як доходи від власності (див. Розділ 15: Договори, оренда оренди та ліцензії).

3.157 Земля визначається як земля сама по собі, включаючи ґрунтове покриття та пов'язані поверхневі води. Пов'язані поверхневі води включають будь-які внутрішні води (водосховища, озера, річки тощо), на які може бути встановлено право власності.

3.158 Нижченаведені позиції не включаються до земельного розділу:

- a) будинки або інші споруди на землі або через неї (наприклад, дороги і тунелі);
- b) виноградники, фруктові сади або інші плантації дерев і сільськогосподарських культур тощо;
- c) багатства надр;
- d) некультивовані біологічні ресурси;
- e) підземні водні ресурси.

Позиції a) і b) є виробленими основними активами, позиції c), d) і e) є видами невироблених активів.

3.159 Придбання та вибуття землі та інших природних ресурсів оцінюються за поточними ринковими цінами, що діють на момент придбання/вибуття. Операції з природними ресурсами реєструються за тією ж вартістю в рахунках покупця і в рахунках продавця. Це значення не включає витрати на передачу прав власності на природні ресурси. Ці витрати розглядаються як валове нагромадження основного капіталу.

3.160 Договори, оренда та ліцензії складаються з таких класів:

- a) Ринковий операційний лізинг;
- b) Дозволи на використання природних ресурсів, наприклад, риболовні квоти;
- c) Дозволи на ведення певних видів діяльності, наприклад випуск дозволів та ліцензій на обмежену кількість казино або на роботу таксі на певній території;

- d) Права на майбутні товари і послуги на ексклюзивній основі, наприклад, контракти футболістів і виключне право видавця на публікацію нових творів вказаного автора.

Договори, оренда та ліцензії як категорія невироблених активів, не включають операційний лізинг таких активів; платежі по операційному лізингу реєструються як проміжне споживання.

Вартість придбання і вибуття договорів, оренди та ліцензій не включає пов'язані з ними витрат на передачу права власності. Витрати на передачу права власності є одним з компонентів валового нагромадження основного капіталу.

- 3.161 Визначення: Вартість нематеріальних і ринкових активів являє собою різницю між вартістю, сплаченою підприємству як "активному підприємству", та сумою його активів за вирахуванням суми його зобов'язань. Для розрахунку загальної вартості активів за вирахуванням зобов'язань кожний окремий актив і пасив окремо визначається і оцінюється.
- 3.162 Нематеріальні активи (ділова репутація) реєструються тільки, коли їх вартість засвідчена ринковою операцією, наприклад, продажем усієї корпорації. Коли ідентифіковані ринкові активи продаються індивідуально і окремо від корпорації в цілому, такий продаж реєструється по цій статті.
- 3.163 Придбання мінус вибуття невироблених активів відображаються в рахунку операцій з капіталом секторів, економіки в цілому і решти країн світу.

